

**Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра менеджменту та адміністрування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Механізми розбудови цифрової економіки в Україні»

(за матеріалами Вінницької районної військової адміністрації, м. Вінниця)

Здобувача вищої освіти
II курсу, групи ПУА-21з(м),
спеціальності 281 «Публічне управління
та адміністрування»
освітньої програми «Публічне управління
та адміністрування»
заочної форми навчання

Олексія
Заворотного

Науковий керівник
канд. екон. наук, доцент

Едуард
Ковтун

Гарант освітньої програми
канд. наук держ. упр., доцент

Ірина
Ніколіна

Вінниця 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	7
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РОЗБУДОВИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	18
2.1. Загальна структурно-функціональна характеристика виконавчо- розпорядчої діяльності Вінницької районної військової адміністрації.....	18
2.2. Оцінювання особливостей механізмів цифрового розвитку економіки України та Вінницького району в сучасний період.....	33
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РОЗБУДОВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ.....	40
3.1. Формування та обґрунтування засад цільової програми розвитку цифровізації у Вінницькому районі	40
3.2. Стратегічні напрямки розбудови цифровізації в Україні.....	44
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження. В сучасних складних умовах реформування публічного адміністрування в Україні важливого значення набуває формування нових державних механізмів розбудови цифрової економіки. Важливість розбудови цифровізації, формування відповідної національної політики, а також ефективних стратегій її реалізації є одним із основних завдань, поставлених урядом.

Цілеспрямований розвиток державних механізмів забезпечення, впровадження та розбудови цифровізації в Україні є важливим євроінтеграційним чинником, який сприяє налагодженню взаємодії державної влади з суспільством та бізнес-структурами, сприяє підвищенню прозорості, відкритості та ефективності діяльності органів публічного управління та адміністрування. Цифровізація процесів державного управління та адміністрування в Україні наразі є дієвим чинником розвитку та трансформації інформаційного суспільства, який сприяє уникненню негативних наслідків глобалізаційних змін, а також можливих цифрових загроз. Саме тому важливою та обов'язковою умовою щодо реалізації стратегічних державних завдань стосовно реформування державного управління та адміністрування, цифрових трансформацій та, відповідно, сталого розвитку України є формування та вдосконалення механізмів розбудови цифрової економіки, що і зумовлює значущість та актуальність обраної теми дослідження.

Разом з цим особливої актуальності набуває визначення основних напрямків формування механізмів державного регулювання розбудови цифрової економіки, зокрема, обґрунтування шляхів і перспектив розвитку цифрових трансформацій територіальних управлінських систем; встановлення особливостей процесів диджиталізації усіх сфер суспільного життя; висвітлення інноваційних підходів до цифровізації; формування

раціональної системи взаємопов'язаних механізмів розвитку е-урядування; встановлення основних засад і напрямів розбудови цифровізації на основі досконалого вивчення якісних характеристик інформаційного суспільства; дослідження зарубіжного досвіду цифрових перетворень з метою обґрунтування доцільності запровадження нових моделей цифрового управління в Україні. Ґрунтуючись на основних тенденціях, принципах, механізмах і моделях цифрових трансформацій, стає актуальним формування та впровадження механізмів, програм, стратегій розвитку і концепцій цифрової економіки України відповідно до сучасних глобальних цифрових потреб.

Важливі питання щодо формування механізмів регулювання та розбудови цифрової економіки в Україні є предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних науковців, серед яких варто зазначити: Лопушинського І.П., Амосова О.Ю., Грицяк Н.В., Сиченко В.В., Биркович Т.І., Ткачову Н.М., Кабанець О.С., Семенченко А.І., Бурбело О.М. та ін.

Однак для формування сучасного, дієвого механізму розбудови цифровізації в Україні необхідні новітні механізми розвитку цифрової економіки. Не зменшуючи вагомість наукових досліджень теоретичного та практичного характеру щодо цифрових трансформацій та державних механізмів їх впровадження, виникає потреба у комплексному дослідженні питань стосовно подальшого розвитку державних механізмів розбудови цифрової економіки, що і зумовлює актуальність та важливість визначеної теми дослідження, постановку його мети і завдань.

Гіпотеза дослідження. В ході дослідження ми припустили, що поступовий розвиток цифрової економіки в Україні вимагає постійного аналізу динаміки інноваційних перетворень, дослідження шляхів підвищення конкурентоспроможності України за рахунок стрімкого зростання рівня цифрових навичок в громадянському суспільстві.

Метою дослідження є обґрунтування та розвиток теоретично-методичних підходів, а також розробка науково-практичних рекомендацій

щодо формування та удосконалення механізмів розбудови цифрової економіки в Україні на основі цифрових трансформацій в контексті забезпечення її сталого розвитку.

Завдання дослідження. З метою реалізації визначеної мети дослідження нами було поставлено такі завдання:

- дослідити та узагальнити теоретично-методичні підходи до механізму розбудови цифрової економіки в Україні;
- визначити пріоритетні напрями розбудови процесу цифровізації та встановити зовнішні та внутрішні фактори впливу на зазначений процес;
- дослідити напрямки та стан розвитку цифровізації у Вінницькій державній районній адміністрації;
- удосконалити існуючі та розробити нові перспективні механізми та напрямки цифровізації Вінницької районної військової адміністрації;
- визначити стратегічні підходи щодо формування інноваційного механізму розбудови цифрової економіки в Україні на основі цифрової трансформації.

Об'єктом дослідження є процес розбудови цифрової економіки в Україні.

Предметом дослідження є науково-теоретичні, методичні та практичні засади щодо формування та удосконалення механізмів, що забезпечують розбудову національної цифрової економіки.

Методи дослідження. В ході розв'язання поставлених завдань нами було використано загально-наукові та спеціальні методи дослідження, а саме: діалектичний, логічний, аналізу та синтезу, методи факторного аналізу, порівняння, економіко-статистичні методи, систематизації та узагальнення, порівняльного аналізу тощо.

Інформаційна база дослідження представлена: законами України, постановами Кабінету Міністрів України, науковими працями вітчизняних та зарубіжних учених, даними Державної служби статистики України, даними Міністерства цифрової трансформації України, даними Національної комісії

державного регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, даними обласних та районних військових адміністрацій, а також даними власних досліджень та спостережень.

Практична цінність дослідження визначається тим, що зроблені нами висновки та узагальнення доведено до рівня конкретних напрямів, які можуть бути впроваджені в практичну діяльність органів публічного управління та адміністрування в Україні з метою розвитку цифровізації та розбудови цифрової економіки в Україні взагалі.

Апробація наукових досліджень. Дослідження було апробовано та схвалено за результатами:

- участі у XII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих», тема: «Механізми розбудови цифрової економіки України» (м. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ, 20 квітня 2023 р.);

- участі у X Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології», тема: «Механізми розбудови цифрової економіки України» (м. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ, 10 жовтня 2023 р.).

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків та пропозицій, списку використаної літератури та додатків. Кваліфікаційна робота містить 3 таблиці, 8 рисунків. Основний зміст роботи викладено на 56 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

В теперішній час цифровізація вітчизняної економіки, яка характеризується стрімким розвитком електронного інформаційного середовища та інтеграцією новітніх технологій, набуває все більшого значення. Наразі Україна - єдина з усіх європейських країн, яка не має достатньо власних цифрових ресурсів для того, щоб повністю перейти на платформу цифрової економіки. Однією з основних причин уповільнення цього процесу є повномасштабна війна в країні, яка завдає постійних втрат національній економіці та процесу її трансформації у новий цифровий формат. Отже, саме ці тенденції актуалізують завдання щодо визначення сучасних засад становлення цифрової економіки в Україні, а також основних аспектів та перспектив її подальшого розвитку на шляху до євроінтеграції.

До теперішнього часу не вироблено єдиного підходу до розуміння поняття «цифровізація національної економіки». Сучасний стан та теоретично-методологічні засади публічного управління в умовах глобалізаційних змін, що відбуваються у зв'язку з його реформуванням та євроінтеграцією, є предметом досліджень багатьох сучасних науковців.

Так, науковці Н. Гавриленко та І. Тарасенко наголошують на тому, що однією з основних визначальних характеристик цифрової економіки в Україні є те, що вона тісно пов'язана з традиційною економікою, надаючи сучасний, більш раціональний доступ до необхідних товарів і послуг, коли вони необхідні. Головними перевагами цифрової економіки є швидше одержання потрібного товару або послуги, менші витрати для кінцевого споживача за рахунок скорочення кількості посередників, а також спрощення схеми пошуку та моніторингу постачальників і споживачів. [39]

Колектив сучасних дослідників під керівництвом Л. Мельник наголошує на тому, що, цифрова економіка, як і будь-яке інше, складне, багатогранне явище, характеризується різними ознаками свого прояву та реалізації: технологічними, економічними, соціальними та політичними. При цьому науковці вважають, що основними ознаками цифрової економіки в Україні є: цифровізація фінансового сектору економіки; хмарні технології; цифрова ідентифікація; глобалізація та євроінтеграція суспільства; горизонтальний розподіл мереж; переосмислення сутності використання інформації; онлайн-бізнес-процеси; цифровізація соціального життя та управління; новітні економічні відносини; штучний інтелект; автоматизація Інтернету речей; цифрові бізнес-моделі та платформи; споживчі інформаційні технології; цифрові канали зв'язку тощо. Науковці Л. Любохинець та Є. Шпуляр переконливо стверджують, що цифровізація докорінно змінює способи ведення бізнесу та використання будь-яких технологій у різних сферах діяльності. [6]

До основних механізмів розбудови цифрової економіки належать розробка, а також використання цифрового проєктування і моделювання технологічних процесів, адаптивних 3D-технологій, електронного документообігу та управління, математичного моделювання. При цьому Д. Котелевець зазначає, що для забезпечення та підтримання стабільного розвитку цифрової економіки в Україні потрібне якісне інтернет-покриття; підготовка на високому рівні фахівців, які працюють з інформаційно-комунікаційними технологіями, а також розвиток сучасної цифрової інфраструктури і цифрових сервісів.

В сучасних умовах цифрової економіки конкурентоспроможність визначається, насамперед, її здатністю швидко опановувати та інтегрувати інформаційні технології, розробляти інноваційні цифрові продукти, а також оперативно реагувати на мінливі та непередбачувані запити споживачів.

Водночас, науковці під керівництвом А. Череп зауважують, що визначальною особливістю механізму розбудови цифрової економіки в

Україні є також і те, що ступінь використання цифрових технологій у різних галузях економіки неоднаковий. Так, наприклад, найвищий рівень використання цифрових технологій на вітчизняних підприємствах, що надають фінансові послуги, послуги зв'язку та логістики. У цих сферах вітчизняної економіки рівень використання досягнень цифрових технологій такий самий, як і в країнах ЄС. Разом з цим, у деяких секторах економіки України інтенсивність використання цифрових технологій є дуже низькою.

Науковець зауважує, що, якщо найближчим часом рівень використання сучасних цифрових технологій у всіх галузях економіки України залишиться незмінним, то це суттєво та негативно позначиться на ефективності діяльності вітчизняних підприємств у зв'язку зі зниженням показників продуктивності праці, виробництва та обсягів реалізації. Саме тому головним стратегічним пріоритетом для вітчизняних суб'єктів господарювання наразі є впровадження в діяльність інноваційних цифрових технологій, які забезпечуватимуть конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках. Однак, варто зауважити, що питання щодо цифровізації економіки України з огляду на євроінтеграцію є недостатньо дослідженими і тому вимагають здійснення більш ширших досліджень, зокрема, з позиції практичного аспекту. [24]

Поява цифрової економіки в Україні, беззаперечно, має безліч переваг і, насамперед, численні мультиплікаційні ефекти, коли усі виробничі ланцюжки інтегровані в єдину загальну систему. У період переходу української економіки до цифровізації усталені принципи ведення бізнесу та норми, встановлені для цифрових технологій, маркетингових комунікацій, систем обліку та управління, зазнають суттєвих змін. Доцільно також зазначити, що цифровізація пропонує також безліч переваг для економічного розвитку України. Сучасні інноваційні технології, інтелектуальні програми, а також інші інновації в цифровій економіці України сприяють покращенню якості обслуговування та вирішенню нагальних проблем в різних сферах бізнесу. Розбудова цифрової економіки означає інтеграцію цифрових

технологій у всі напрямки економічної діяльності. Відповідно, така інтеграція призводить до фундаментальних змін. Так, цифровізація економіки України дозволяє:

- оптимізувати бізнес-процеси;
- розробляти інноваційні продукти та послуги завдяки віртуальній реальності, технологіям Інтернету речей, хмарним сервісам та штучному інтелекту;
- раціонально використовувати фінанси завдяки автоматизації та роботизації бізнес-процесів;
- створювати абсолютно нові бізнес-рішення, наприклад: індивідуальний таргетинг на онлайн-покупців і персональну рекламу, нові моделі страхування, альтернативи банківським послугам, мобільні освітні додатки тощо. [18]

Доцільно зазначити, що основною метою розбудови цифрової економіки є цифрова трансформація вже існуючих, а також створення нових секторів економіки, трансформація всіх сфер життєдіяльності у нові, більш ефективні та сучасні вектори розвитку. Цифрова економіка ґрунтується на інформаційно-комунікаційних і цифрових технологіях, а її стрімкий розвиток і поширення впливають на традиційну економіку, перетворюючи її з економіки, яка споживає ресурси, на економіку, яка ці ресурси формує. Наразі цифрова економіка - це сучасний тренд, який істотно видозмінює структуру менеджменту та потребує ретельної та оперативної підготовки до таких змін.

Цифрова економіка в Україні стрімко розвивалася до війни, а з початком повномасштабного вторгнення Міністерство цифрової трансформації та вітчизняна ІТ-спільнота активізували зусилля. У вересні 2022 р. між Україною та Європейським Союзом було підписано Угоду щодо участі України в європейській програмі «Цифрова Європа», яка сприяє цифровізації європейських країн у різних напрямках. Участь України у цій програмі стала потужним інструментом в контексті розбудови цифрової

економіки України в умовах її євроінтеграції. Зазначена програма спрямована на прискорення економічного відновлення та розбудову цифрової економіки, зокрема - на розвиток та впровадження передових цифрових навичок у підприємницьку діяльність; розвиток в сфері надання цифрових послуг; розвиток цифрової інфраструктури та для громадян, а також органів публічного управління та адміністрування в країнах ЄС та інших країнах, які беруть участь у цій програмі. Програма «Цифрова Європа» також сприяє досягненню певних стратегічних цілей Європейського Союзу, а саме: «зеленої» і цифрової трансформації, а також передбачає зміцнення стійкості та стратегічної автономії. Наразі Програма «Цифрова Європа» є одним із потужних джерел фінансування, до якого Україна вже має доступ.

Для участі в Програмі «Цифрова Європа» кожна з країн має зробити свій внесок. Однак Європейський Союз відмовився від виплат Україні на 2022 р. та надав 95% знижку на податкові внески на період 2023 – 2027 р.р. Проектне фінансування в межах програми «Цифрова Європа» функціонує в таких основних напрямках: штучний інтелект, дані та хмарні технології; високопродуктивні обчислення; забезпечення широкого спектру використання цифрових технологій у державній сфері, бізнесі та суспільстві; кібербезпека. Дослідження показують, що частка цифрової економіки у валовому внутрішньому продукті України має тенденцію до зростання. Так, у 2019 р. питома вага цифрової економіки у валовому внутрішньому продукті України становила лише 4,3%, однак у 2020 р. вона зросла до 5,3%. У 2022 р. процес цифровізації економіки пригальмувався у зв'язку з війною, що, відповідно, негативно позначилося на показнику частки цифрової економіки у валовому внутрішньому продукті. Дослідники передбачають, що до 2025 р. цей показник зросте до 7,7%, а у довгостроковій перспективі цифровізації економіки (2026 – 2032 р.р.) Україна зможе зосередитися на розбудові надійної інфраструктури даних для вимірювання рівня цифрової економіки для підтримання стратегій, що ґрунтуються на фактичних даних, рис. 1.1.

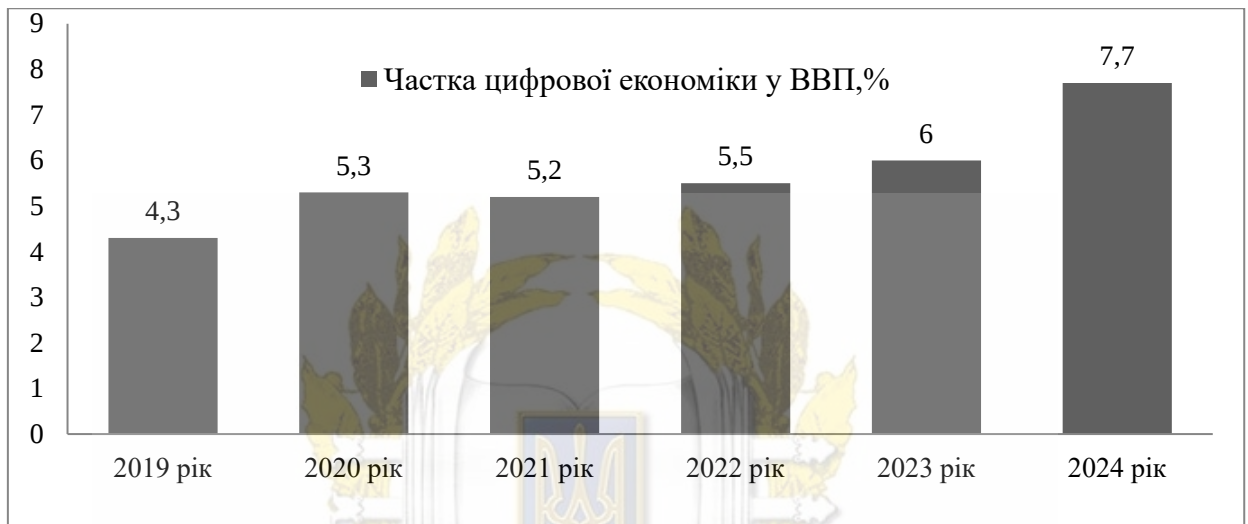

Рисунок 1.1 - Частка цифрової економіки у валовому внутрішньому продукті, %

Беручи до уваги вищезазначене, Україна може розглянути можливість своєї інтеграції до Європейської статистичної системи (ESS), яка визначає еталон для підтримання політики, що ґрунтується на фактичних даних.

Таким чином, розбудова цифрової економіки в Україні передбачає впровадження принципово нового, інноваційного соціально-економічного рівня її розвитку, який характеризується переходом від первинної обробки інформації та споживання матеріальних ресурсів до виробництва та споживання інформації. Відповідно, на цьому етапі передбачається перебудова не тільки виробничої сторони, а й соціальних інститутів, зокрема, економічних відносин та бізнес-моделей. Результати здійснених досліджень дозволяють нам визначити поступовий перехід економіки України у цифровий простір в контексті євроінтеграційних процесів. Навіть в умовах воєнного стану, цифрові розробки, розбудова та розвиток цифрової економіки в Україні тривають та оновлюються.

Основним проявом розбудови цифрової економіки та цифрових трансформацій в сфері публічного управління є е-урядування.

Можна визначити такі сфери прояву електронного урядування:

1. Електронні послуги. Передбачають цілодобове надання урядової інформації, відповідних стратегій, програм і послуг в електронній формі.

2. Електронне управління. Така сфера передбачає електронну взаємодію внутрішніх інформаційних систем, які забезпечують управлінсько-адміністративні функції органів державної влади та місцевого самоврядування, в тому числі, управління базами даних та інформацією, здійснення електронних записів, а також потоки інформації між владними структурами.

3. Електронна демократія. Передбачає це використання цифрових засобів в якості інструменту, що сприяє встановленню порядку та пріоритетів здійснення державної політики, формуванню політичних заходів та безпосередньої участі у їх розробці та реалізації в консультативній формі (електронні консультації, електронне голосування). Такі заходи забезпечують участь суспільства в державному управлінні (опитування, голосування, форуми громад, відгуки тощо).

4. Електронна комерція являє собою таку сферу взаємодії публічних органів управління з зовнішнім середовищем, яка стосується безпосередньо бізнесу. Електронна комерція передбачає обмін грошей на державні послуги через мережу Інтернет. [45]

Отже, електронне урядування передбачає забезпечення взаємодії між суспільством, органами публічного управління та адміністрування, зокрема, державними службовцями, на основі цифровізації, механізмів розбудови цифрової економіки України.

Зазвичай, виділяють три етапи формування механізму електронного урядування, рис.1.2. [3]

Основними цілями е-урядування є:

- зменшення адміністративних витрат, а також спрощення відповідних процедур;
- підвищення рівня доступності та якості надання державних послуг для бізнесу та громадян;

- підвищення рівня якості публічного управління та адміністрування, спрощення контролю за ефективністю та результативністю діяльності органів публічного управління та адміністрування;

- забезпечення доступності та відкритості інформації про діяльність органів публічного управління та адміністрування, розширення доступу до такої інформації, а також можливість безпосередньої участі громадян в процесах розробки та реалізації проектів політико-адміністративних рішень.

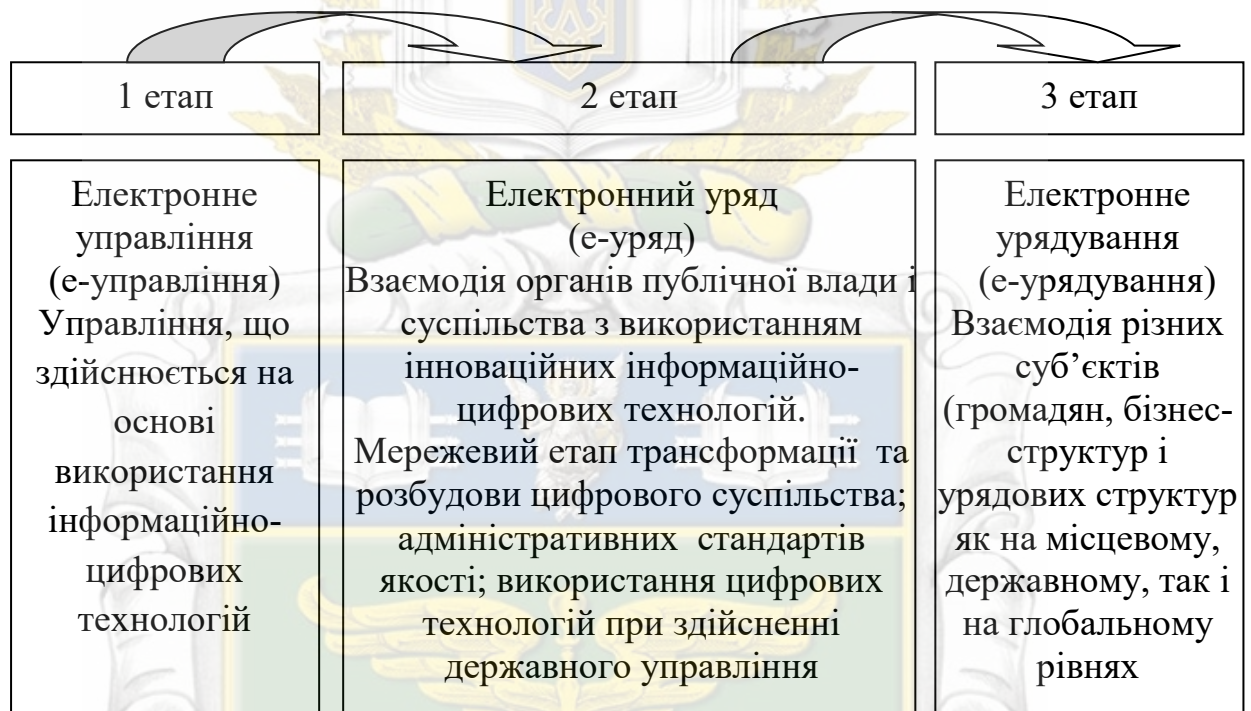

Рисунок 1.2 – Основні етапи формування механізму е-урядування в контексті розбудови цифрової економіки в Україні

Система електронного урядування призначена для виконання таких функцій:

- політичної. Така функція є інструментом державної політики у відповідності до визначених принципів організації та діяльності політичної системи;

- соціальної, яка спрямована на регулювання загальносуспільних відносин, пов'язаних зі здійсненням публічного управління та

адміністрування, а також на стимулювання громадянської активності щодо участі в публічному управлінні;

- організаційну. Дана функція полягає у взаємозв'язку системи органів публічного управління, встановленні взаємодії між ними відповідно до відповідної компетенції, між галузями влади;

- іміджеву. Така функція реалізується у контексті формування більш гнучких форм взаємодії між державою та суспільством, а також встановленні показників якості та ефективності таких зв'язків;

- зв'язків з громадськістю. Зазначена функція пов'язана, насамперед, з аналітично-прогнозним забезпеченням, реалізується у здійсненні публічного політичних взаємодій між суспільством і державою з метою забезпечення політичної підтримки рішень органів публічного управління;

- виховну. Така функція реалізується у забезпеченні поваги до додержання прав і свобод громадян та суспільства в цілому. [52]

Відповідно до теорії та практики стратегічного управління зазначені цілі та функції деталізуються та конкретизуються в системі певних стратегічних завдань. Стратегічними завданнями електронного урядування є:

- забезпечення захисту прав громадян у контексті їх доступу до публічної інформації;

- залучення громадян до участі в публічному управлінні;

- удосконалення технологій та методів державного управління;

- підвищення рівня якості формування управлінських рішень;

- подолання явища «інформаційної нерівності» методом створення спеціалізованих центрів обслуговування громадян (call-центрів), центрів надання інформаційних послуг, чат-ботів, web-потралів обробки звернень громадян і надання їм адміністративних послуг;

- організація надання послуг громадянам та суб'єктам господарювання в електронному вигляді з використанням мережі Інтернет за принципом «єдиного вікна»;

- сприяння розвитку цифрової освіти серед населення;

- деперсоніфікація процесу надання адміністративних послуг з метою зниження корумпованості державних органів;
- організація інформаційної взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади, використовуючи електронний цифровий підпис на базі електронного документообігу;
- забезпечення функціональної інтеграції та взаємодії інформаційних ресурсів державних органів управління. [29]

На рис. 1.3 наведемо основні види цифрових стратегій щодо запровадження електронного урядування та динамічного розвитку процесів розбудови цифрової економіки України. [7]

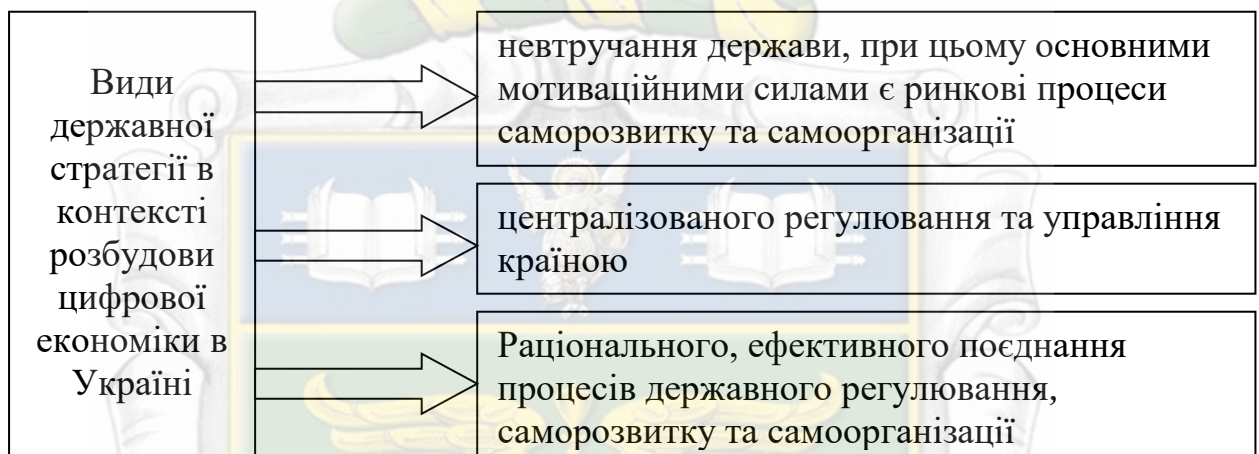

Рисунок 1.3 – Основні засади державної стратегії розбудови цифрової економіки в Україні шляхом впровадження електронного урядування

Державна політика в сфері електронного урядування сприяє підвищенню ефективності та результативності діяльності всіх суб'єктів електронного урядування, а також формуванню довірливих, взаємовигідних відносин суспільства, влади, бізнесу на основі їх партнерства. В результаті описаної взаємодії громадяни одержують доступ до необхідної їм публічної інформації, оперативно отримують більш якісні адміністративні послуги, мають можливість безпосереднього впливу на розробку, прийняття і реалізацію важливих управлінських державних рішень. Бізнес у результаті

такої взаємодії одержує спрощений, більш швидший доступ до органів державної влади, що сприяє більш ефективній та результативній їх співпраці. Державні органи влади при цьому одержують пряму можливість більш чітко координувати свої дії, більш раціонально та оперативно вирішувати необхідні завдання, що дозволяє їм підвищити якість надання адміністративних послуг, а також бути відкритими, прозорими, гнучкими до вимог і потреб як громадян, так і бізнесу. [43]

Таким чином, розвиток е-урядування сприяє одержанню ряду переваг як для громадян, так і для держави загалом. Завдяки впровадженню цифровізації суспільство одержує оперативну, точну, достовірну інформацію про діяльність органів публічного управління; широкий спектр адміністративних послуг з мінімальними витратами ресурсів і часу; бере активну участь у формуванні проєктів управлінських рішень. Досягнення наведених переваг е-урядування буде можливим лише за умов реалізації держаними органами влади механізмів розбудови цифрової економіки в Україні, які інтегрують у собі основні аспекти та особливості системи міжнародного та національного досвіду у сфері цифрових трансформацій.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РОЗБУДОВИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Загальна структурно-функціональна характеристика виконавчо-розпорядчої діяльності Вінницької районної військової адміністрації

Вінницька районна військова адміністрація здійснює виконавчу владу на території Вінницького району відповідно до статті 118 Конституції України. Вінницька районна військова адміністрація знаходиться за адресою: м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 17.

Вінницька районна військова адміністрація також реалізує повноваження, делеговані їй Вінницькою районною радою.

Вінницька районна військова адміністрація на підконтрольній їй території забезпечує:

- виконання статей Конституції та законів України, актів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, а також інших органів виконавчої влади вищого рівня;
- дотримання законності та правопорядку, додержання прав і свобод громадян на території Вінницького району;
- виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, а також програм охорони довкілля;
- підготовку та виконання планів бюджету Вінницького району;
- підготовку звітності щодо виконання планів і програм районного бюджету;
- комунікацію з органами місцевого самоврядування;
- реалізацію інших наданих державою, а також делегованих відповідною радою повноважень.

Правовий статус Вінницької районної військової адміністрації встановлюється на законодавчому рівні Конституцією України, Законом України «Про місцеві державні адміністрації», правовими положеннями органів виконавчої влади вищого рівня, а також іншими нормативно-правовими актами.

Організаційна структура Вінницької районної військової адміністрації наведена на рис. 2.1. (Додаток А)

Розгляд питань, що належать до компетенції Вінницької районної військової адміністрації, здійснюється її головою, заступниками голови, керівником апарату Вінницької районної військової адміністрації, її структурними підрозділами, а також дорадчими, консультативними та іншими допоміжними органами, комісіями і службами, утвореними головою Вінницької районної військової адміністрації.

Діяльність Вінницької районної військової адміністрації, її структурних підрозділів та апарату є відкритою і гласною, окрім розгляду питань, що належать до інформації з обмеженим доступом.

Вінницька районна військова адміністрація інформує громадськість про свою діяльність, залучає мешканців Вінницького району до здійснення перевірок, а також до підготовки і розгляду питань, які належать до сфери компетенції адміністрації. Висвітлення діяльності Вінницької районної військової адміністрації відбувається у порядку, передбаченому законодавством.

Розподіл обов'язків між заступниками голови Вінницької районної військової адміністрації здійснює голова районної військової адміністрації не пізніше місячного терміну з дня призначення його на посаду. Голова Вінницької районної військової адміністрації визначає також порядок свого заміщення та своїх заступників у випадку їх відсутності.

Структурні підрозділи Вінницької районної військової адміністрації мають статус юридичних осіб публічного права.

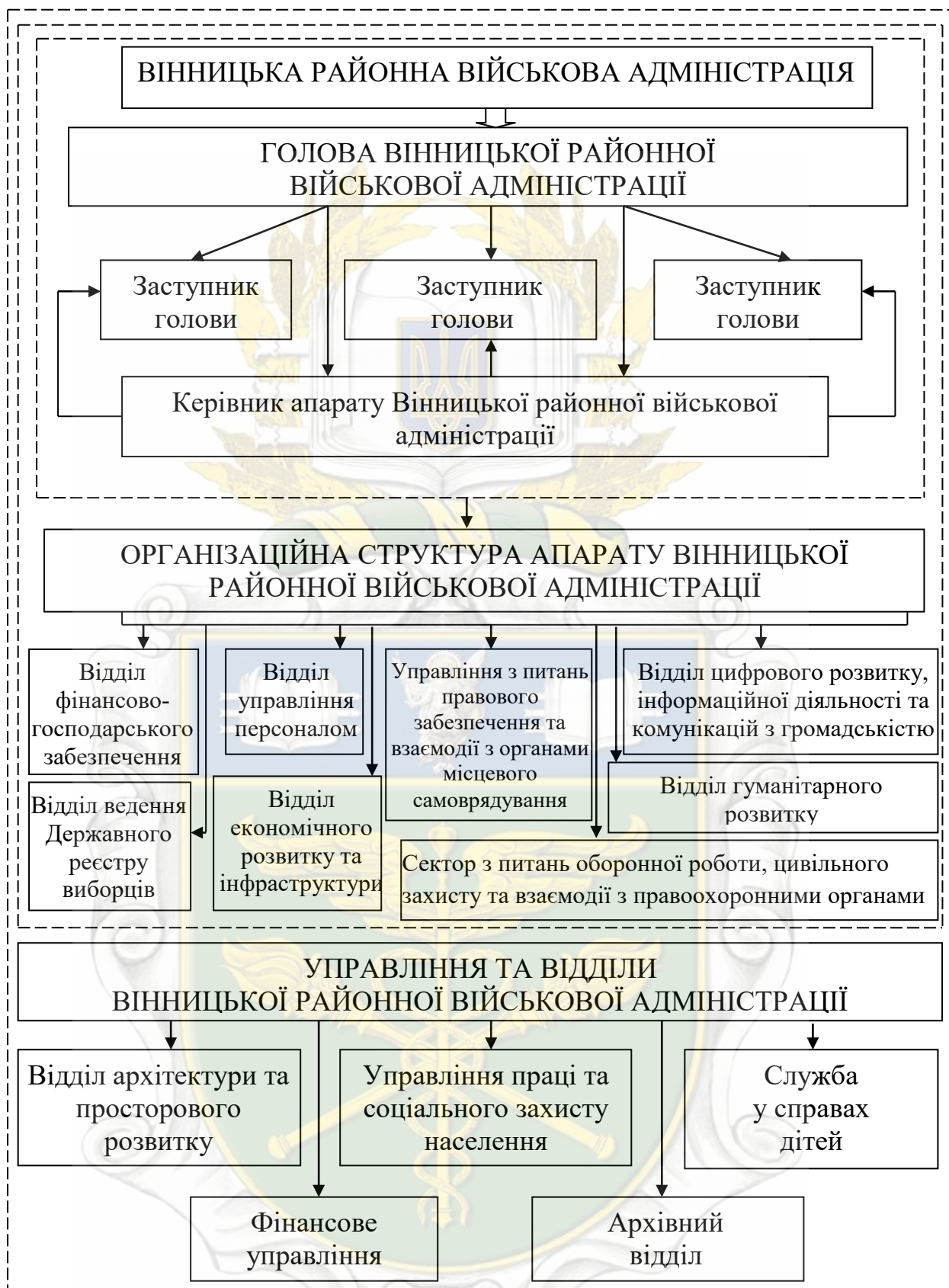

Рисунок 2.1 – Організаційно-управлінська структура Вінницької районної військової адміністрації

Положення про структурні підрозділи Вінницької районної військової адміністрації райдержадміністрації розробляються керівниками відповідних підрозділів, погоджуються заступниками голови у відповідності до розподілу обов'язків, відділом правового забезпечення управління з питань правового забезпечення та взаємодії з органами місцевого самоврядування апарату Вінницької районної військової адміністрації, а потім затверджуються розпорядженням її голови. Положення про апарат Вінницької районної військової адміністрації розробляється Відділом правового забезпечення, погоджується з керівником апарату, а потім затверджується розпорядженням голови адміністрації.

Діяльність Вінницької районної військової адміністрації здійснюється за річним планом, який затверджуються розпорядженням її голови. Формування плану роботи Вінницької районної військової адміністрації здійснюється відділом цифрового розвитку, інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю апарату адміністрації за пропозиціями її структурних підрозділів та її апарату, погодженими із заступниками голови та керівником апарату адміністрації. Сформований відділом цифрового розвитку, інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької районної військової адміністрації та погоджений у встановленому порядку проєкт плану її роботи виноситься на розгляд голові Вінницької обласної військової адміністрації та затверджується розпорядженням голови Вінницької районної військової адміністрації і не пізніше, ніж у триденний строк після його затвердження, а потім доводиться до виконавців. Аналіз щодо виконання планів роботи Вінницької районної військової адміністрації здійснює відділ цифрового розвитку, інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю апарату районної військової адміністрації.

З метою оцінки виконання запланованого бюджету Вінницького району проведемо дослідження показників загального та спеціального фонду

бюджету та визначимо фактори, що вплинули на дохідну та видаткову частину бюджету за період 2020 – 2022 р.р. (Додатки Б, В, Г, Д, Е)

Згідно даних, наведених у табл. 2.1, дослідимо та проаналізуємо показники доходної частини бюджету Вінницького району за 2020 – 2022 р.р.

Таблиця 2.1 - Сукупні доходи Вінницького районного бюджету за період 2020 - 2022 р.р., грн.

Показники	Роки			Відхилення 2022р. від 2020р.	
	2020	2021	2022	абсол. (+,-)	відн. (%)
Надійшло доходів до загального фонду бюджету без врахування міжбюджетних трансфертів (власні доходи)	110150561	873722	1012032	-109138529	-99,1
Міжбюджетні трансфери	191754958	10652692	4174313	-187580645	-97,8
Всього доходів по загальному фонду	301905815	11526414	5186345	-296719470	-98,3
Надійшло всього доходів по спеціальному фонду	57787776	-	1757013	-56030763	-97,0
Всього доходів по загальному і спеціальному фондах	359693591	11526414	6943358	-352750233	-98,1

Отже, за 2020 р. до загального фонду Вінницького районного бюджету надійшло доходів в загальній сумі 301905815 грн, що становить 100,1% до затвердженого районною радою плану на рік, у тому числі:

- власних доходів на суму 110150561грн., що становить 102,3% до річного плану (понад план поступило 2431631грн.);
- міжбюджетних трансфертів на суму 191754958 грн.

Із передбачених надходжень до Вінницького районного бюджету за 2020 р. план виконано по таких запланованих надходженнях, як податок та збір на доходи фізичних осіб та по іншим надходженням.

По рентній платі за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування при плані 380000 грн. фактично надійшло 224147 грн., відповідно, відсоток виконання становить 59%. Не виконання відбулося по причині зменшення лісових рубок.

По адміністративному збору за проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань при плані 340084 грн. фактично надійшло 257430 грн., відсоток виконання при цьому становить 75,7% по причині, що зменшились звернення громадян в зв'язку з карантинними обмеженнями, пов'язаними з COVID-19.

Із запланованих на 2020 р. 240084 грн. надходжень від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності, фактично надійшло до бюджету 168882 грн., відсоток виконання становить 70,3%. Невиконання планових показників відбулося за рахунок того, що орендарі не сплачували орендну плату в зв'язку із зупиненням на час карантину діяльності суб'єктів господарювання та установ, які орендують приміщення в КНП «Вінницька центральна районна клінічна лікарня» та КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги».

По іншим надходженням при плані 87000 грн. фактично надійшло 365915 грн., відсоток виконання становить 420,6% - це повернення невикористаних коштів минулих періодів – 27815 грн. та надходження коштів грошової застави – 338100 грн.

До спеціального фонду районного бюджету за 2020 р. надійшло доходів в сумі 57789846 грн., що більше в 9 разів до затвердженого плану на рік, із них: надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва – 112649 грн., власні надходження бюджетних установ – 52690102 грн.

За 2021 р. до загального фонду Вінницького району (без врахування міжбюджетних трансфертів) надійшло 873722,16 грн., що становить 105,5%

до уточненого річного плану. В порівнянні з 2020 р. у співставних умовах надходження зменшилися на 109276839 грн. або на 99,2%.

По податку на прибуток підприємств комунальної форми власності у 2021 р. фактично надійшло 6853,14 грн, Порівняно з 2020 р. у співставних умовах зменшення надходжень пояснюється причиною зменшенням кількості наданих послуг та виконаних робіт.

По частині чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного місцевого бюджету фактично надійшло -4606 грн. у зв'язку з тим, що був повернений надмірно сплачений у 2020 р. податок в сумі 7326 грн. КП «Іллінціфарм». Оскільки комунальні підприємства Вінницького району знаходилися за аналізований період у стадії реорганізації, то порівнювати надходження з 2020 р. немає можливості. Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності Вінницького району становило 274341грн. Відсоток виконання становив 33,7%.

У 2021 р. поступило менше надходжень у зв'язку з передачею майна Вінницькій територіальній громаді (рішенням Вінницької районної ради від 02.02.2021р. «Про передачу з спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст району у комунальну власність Вінницької міської територіальної громади до сфери управління Вінницької міської ради».

За 2021 р. надійшло міжбюджетних трансфертів на суму 10652692 грн., що становить 97,5% до уточненого плану на рік.

По доходах спеціального фонду у 2021 р. надходження не планувались та кошти не надходили.

За 2022 р. до загального фонду Вінницького районного бюджету (без врахування міжбюджетних трансфертів) надійшло 1012032 грн., що становить 421,7% до уточненого плану на рік. У порівнянні з 2021 р. надходження збільшилися на 138310 грн.

За 2022 р. по податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності фактично надійшло 116756 грн. Порівняно з 2021 р. надходження збільшилися, але не на значну суму, оскільки комунальні підприємства району знаходяться на стадії ліквідації.

По частині чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, до бюджету в 2022 р. фактично надійшло 2633 грн.

Надходження коштів гарантійного та реєстраційного внесків, що визначені Законом України «Про оренду державного та комунального майна», які підлягають перерахуванню оператором електронного майданчика у 2022 р. фактично становило 4550 грн.

У 2022 р. по адміністративному збору за проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань надійшло 500 грн.

По адміністративному збору за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень у 2022 р. надійшло 6 300 грн.

У 2022 р. надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності становили 326386 грн. Відсоток виконання становить 136,0%. Порівняно з 2021 р. цей вид надходжень збільшився на 52045 грн. у зв'язку зі збільшенням площі, яка здається в оренду та переведення частини орендарів з 1 грн. оплати за рік на 3% від вартості орендованого майна, відповідно до прийнятого Вінницькою районною радою рішення від 07.07.2022 р. №287 «Про оренду майна, що належить до спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Вінницького району».

Інших надходжень у 2022 р. фактично надійшло в сумі 659387 грн, із них 633164 грн. - це залишки коштів спеціального фонду районного бюджету, що утворилися станом на 01.01.2022 р., які втратили своє цільове призначення.

На рис. 2.2 наведемо схематично динаміку надходжень до бюджету Вінницького району за період 2020 – 2022 р.р.

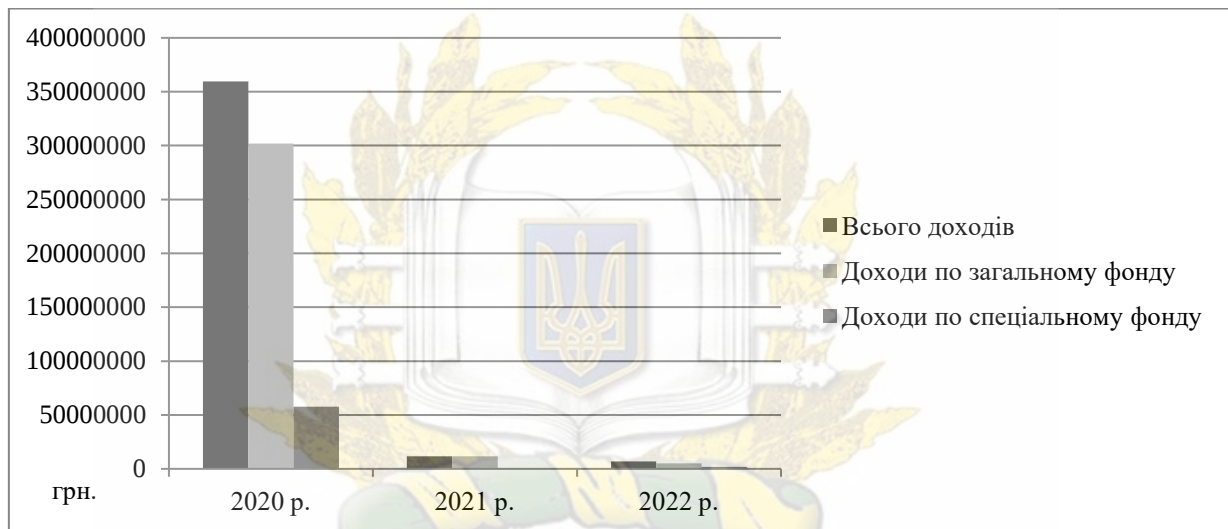

Рисунок 2.2 – Схематичне зображення доходної частини бюджету Вінницького району за період 2020 – 2022 р.р., грн.

Отже, за 2020 р. до доходної частини бюджету Вінницького району надійшло всього 359693591 грн., у т. ч. по доходах загального фонду – 301905815 грн., по доходах спеціального фонду – 57787776 грн.

За 2021 р. до бюджету району надійшло всього 11526414 грн. по загальному фонду. Надходжень по спеціальному фонду до бюджету Вінницького району у 2021 р. не було. За 2022 р. до бюджету району надійшло всього 6943358 грн., у тому числі доходів по загальному фонду – 5186345 грн., а доходів по спеціальному фонду – 1757013 грн.

Основними факторами, які негативно вплинули на дохідну частину бюджету Вінницького району у 2022 р. є:

- введення в Україні воєнного стану;
- введення в дію пільг при сплаті місцевих податків у 2022 р.;
- припинення здійснення господарської діяльності суб'єктами господарської діяльності;
- зменшення обсягів виробництва та реалізації;

- реорганізація районних підприємств;
- зростання суми несплачених районних податків.

У табл. 2.2 наведемо та проаналізуємо показники видаткової частини бюджету Вінницького району за 2020 – 2022 р.р.

Таблиця 2.2 – Динаміка видаткової частини Вінницького районного бюджету за період 2020 - 2022 р.р., грн.

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від 2020 р.	
	2020	2021	2022	абсол. (+,-)	відн. (%)
Загальний фонд					
Державне управління:					
- органи місцевого самоврядування	4435069	10554424	4497028	+61959	+1,4
- інша діяльність у сфері державного управління	816197	9612343	2000	-814197	-99,8
- проведення місцевих виборів	-	1500	-	-	X
Освіта	169449427	-	-	-169449427	-100
Охорона здоров'я	31401723	2908335	-	-31401723	-100
Соціальний захист та соціальне забезпечення	11806318	5450270	2507213	-9299105	-78,8
Культура	8682229	-	-	-8682229	-100
Фізична культура і спорт	4478294	-	-	-4478294	-100
Економічна діяльність	13000	20000	-	-13000	-100
Видатки по загальному фонду - всього	278169211	29360013	7406194	-270763017	-97,3
Видатки по спеціальному фонду - всього	72714711	2492102	250000	-72464711	-99,7
Всього видатків по загальному і спеціальному фондах	350883922	31852115	7656194	-343227728	-97,8

Отже, за 2020 р. було проведено видатків із загального фонду Вінницького районного бюджету на суму 278169211 грн., що становить 93,4% до затвердженого районною радою плану на рік.

В сфері забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування Вінницького району на організаційне та матеріально-технічне забезпечення протягом 2020 р. з загального фонду районного бюджету було використано 4435069 грн., що становить 99,5% річних планових призначень. Станом на 01.01.2021 р. кредиторської заборгованості не було.

Протягом 2020 р. на іншу діяльність у сфері державного управління з Вінницького районного бюджету було використано коштів в загальній сумі 816197 грн., що становить 88,7% до річного плану.

В сфері освіти протягом 2020 р. було проведено касових видатків на суму 169449427 грн., що становить 92,4% уточнених річних планових призначень.

Протягом 2020 р. по галузі «Охорона здоров'я» було здійснено касових видатків на загальну суму 31401723 грн., що становить 90,9% до уточненого плану на рік.

За період 2020 р. по галузі «Соціальний захист та соціальне забезпечення» було здійснено касових видатків на загальну суму 11806318 грн., що становить 91,0% до уточненого плану на рік.

Протягом 2020 р. установами культури Вінницького району проведено касових видатків на суму 8682229 грн., що становить 98,9% уточнених річних бюджетних призначень.

Протягом 2020 р. по галузі «Фізична культура і спорт» проведено касових видатків на суму 4478294 грн., що становить 98,4% уточнених річних планових призначень.

В сфері «Економічна діяльність» протягом 2020 р. було використано 13000 грн., що становить 100% до річних планових призначень.

По спеціальному фонду протягом 2020 р. було здійснено видатків в загальній сумі 72714711 грн. На поточні видатки бюджетними установами було спрямовано 2204354 грн. і на капітальні видатки – 70510357 грн.

За 2021 р. видатки по загальному фонду становили 29360013 грн., або 87,5% усіх видатків загального фонду Вінницького району.

На утримання органів місцевого самоврядування протягом 2021 р. було використано коштів в сумі 10554424 грн., що становить 74,7% затвердженого плану на рік. Використано кошти на такі районні програми:

- Програма розвитку місцевого самоврядування у Вінницькому районі на 2019-2020 р.р. до 2022 р. – 10467589 грн.;
- «Районна програма сприяння розвитку інформаційного простору та громадського суспільства у Вінницькому районі на 2019-2021р.р.» - 36935 грн.;
- «Районна Програма управління майном, що є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ району на 2018-2020 р.р. до 2022 р. – 49900 грн.

Протягом 2021 р. по галузі «Охорона здоров'я» здійснено касових видатків на загальну суму 2908335 грн., що становить 100% до уточненого плану на рік.

По галузі «Соціальний захист та соціальне забезпечення» здійснено касових видатків на загальну суму 5450270 грн., що становить 92,9% до уточненого плану на рік.

В сфері економічної діяльності касові видатки за 2021 р. становили 20000 грн. Кошти були використані на районну Програму розвитку місцевого самоврядування у Вінницькому районі на 2019 - 2020 р.р. до 2022 р.

За 2022 р. видатки в сфері «Державне управління» на утримання органів місцевого самоврядування становили 4497028 грн., що становить 78,6% від затвердженого плану на рік. По статті видатків «Інша діяльність у сфері державного управління» протягом 2022 р. здійснено видатків в сумі 2000 грн., що становить 100% до затвердженого плану на рік.

Протягом 2022 р. по галузі «Соціальний захист та соціальне забезпечення» здійснено касових видатків на загальну суму 2507213 грн., що становить 94,4% до уточненого плану на рік.

Протягом 2022 р. по спеціальному фонду Вінницького районного бюджету здійснено видатків в загальній сумі 250000 грн. або 100% до уточненого плану на рік.

Видатки бюджету Вінницького району за період 2020 – 2022 р.р. схематично представимо за допомогою діаграми на рис. 2.3.

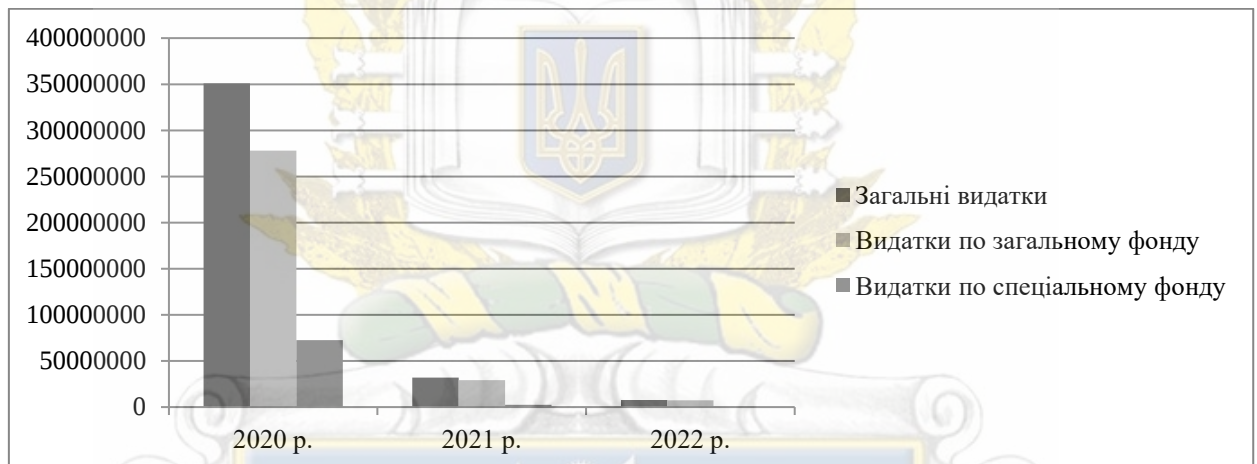

Рисунок 2.3 – Діаграма видаткової частини бюджету Вінницького району за період 2020 – 2022 р.р.

Отже, за 2020 р. бюджет Вінницького району був виконаний по видатках в загальній сумі 350883922 грн., у тому числі: по видатках загального фонду в сумі 278169211 грн., по видатках спеціального фонду в сумі – 72714711 грн. За 2021 р. виконання бюджету відбулося по загальній сумі видатків 3185211524 грн., у тому числі по видатках загального фонду – 29360013 грн., по видатках спеціального фонду – в сумі – 2492102 грн.

За 2022 р. загальні видатки по Вінницькому районі становили 7656194 грн., з яких видатки загального фонду – 7406194 грн., видатки спеціального фонду – 250000 грн.

Значні скороченні доходної та видаткової частин бюджету Вінницького району виникли у зв'язку реорганізацією комунальних підприємств району, а також, у зв'язку з передачею майна Вінницькій міській територіальній громаді в 2021 – 2022 р.р.

Міжбюджетні трансфери за 2020 – 2022 р.р. по Вінницькому району наведемо в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Міжбюджетні трансфери по Вінницькому районному бюджету за період 2020 - 2022 р.р., грн.

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від 2020 р.	
	2020	2021	2022	абсол. (+,-)	відн. (%)
Загальний фонд					
Отримано міжбюджетних трансфертів з місцевих бюджетів	25395948	6098488	4174313	-21221635	-83,6
Передано з районного бюджету міжбюджетних трансфертів	43862009	813141	-	-43862009	-100
Спеціальний фонд					
Передано міжбюджетних трансфертів	5389129	2492102	-	-5389129	-100

Протягом 2020 р. до районного бюджету надійшло міжбюджетних трансфертів з місцевих бюджетів по загальному фонду в загальній сумі 25395948 грн. По спеціальному фонду в 2020 р. було передано «Інші субвенції з місцевого бюджету» на суму 5389129 грн.

Заборгованість Вінницького районного бюджету за середньостроковими зобов'язаннями (позика за рахунок єдиного казначейського рахунку) на 01.01.2021 р. становить 2870000 грн.

За 2021 р. до Вінницького районного бюджету по загальному фонду надійшло міжбюджетних трансфертів на суму 6098488 грн., у т.ч. за рахунок коштів:

- обласного бюджету – 3438638 грн. на соціальний захист та соціальне забезпечення населення;

- бюджетів територіальних громад – 2659850 грн., з них 2411742 грн. на надання соціальних гарантій фізичним особам, які надають соціальні послуги

громадянам похилого віку, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують сторонньої допомоги.

По загальному фонду у 2021 р. було передано міжбюджетних трансферів на суму 813141 грн., а по спеціальному фонду за цей же період – 2492102 грн., що становить 92,6% до уточненого плану за рік.

За 2022 р. надійшло міжбюджетних трансфертів на суму 4174313 грн., що становить 96,6% до уточненого плану на рік. По доходах спеціального фонду надходження міжбюджетних трансфертів не планувалися і не надходили.

Отже, аналіз доходів та видатків бюджету Вінницького району вказує на те, що за період 2020 – 2022 р.р., бюджет району був повністю виконаний, незважаючи на суттєве зниження як доходної, так і видаткової частини бюджету, на що є низка об'єктивних причин. Загалом, за аналізований нами період основними бюджетоутворюючими доходами Вінницького району є податкові надходження (податок на доходи фізичних осіб, а також місцеві податки і збори (у т.ч. єдиний податок, земельний податок)). Наразі важливим для формування доходної частини бюджету є дотації і субвенції Державного бюджету. В бюджеті Вінницького району за період 2020 – 2022 р.р. було недостатньо власних фінансових ресурсів для виконання поточної діяльності. У зв'язку з цим вважаємо, що бюджетна політика Вінницької районної ради має бути направлена на нарощення доходної частини бюджету Вінницького району з метою фінансування в достатньому, повному обсязі всіх заходів, передбаченим стратегічним планом розвитку Вінницького району, уникнення ризиків в господарюванні.

2.2. Оцінювання особливостей механізмів цифрового розвитку економіки України та Вінницького району в сучасний період

В сучасних умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну механізми розбудови цифрової економіки в Україні були спрямовані на розширення цифрових можливостей з метою досягнення стійкості вітчизняної економіки (інтеграція України до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу; розбудова цифрової інфраструктури; залучення прямих інвестицій; формування реєстру збитків, завданих війною тощо).

Розбудова цифрової економіки в Україні стала можливою завдяки цілеспрямованій державній політиці. Так, на початку 2020 р.р. пріоритетним завданням депутатів та Кабінету міністрів України стала структурна перебудова української економіки, де інновації та цифровізація стали основними драйверами.

У 2021 р. було прийнято Стратегію здійснення розвитку цифрової економіки та сформовано базові умови для її реалізації, а саме: дієве законодавство; доступ до достатнього обсягу капіталу (у т.ч. венчурного) тощо.

За період 2020 – 2023 р.р. урядом України було ініційовано та реалізовано такі заходи:

- визначено державу в якості головного гравця сектору цифрової економіки. Саме держава стала основним споживачем та користувачем цифрових трансформацій, сформуvala тренд на цифрову культуру тощо;

- законодавчо закріплено базові цифрові права українського громадянина;

- реалізовано ряд інфраструктурних проєктів (можливість підключення до фіксованої широкопasmової мережі Інтернет всіх домогосподарств, смартифікація інфраструктури тощо);

- ініційовано та реалізовано багато проєктів розбудови цифрової економіки в Україні (е-урядування, «Smart-city», веб-портал електронних послуг «Дія», електронна ідентифікація громадян України, електронна митниця тощо);

- створено відповідні умови для надання понад 300 тис. нових робочих місць в секторах цифрової економіки;

- впроваджено загальнодоступний комплекс універсальних цифрових послуг для громадян у сфері освіти, медицини, транспорту, безпеки.

Відповідно, держава перетворила своє управління, свій економічний та політичний внутрішній устрій таким чином, щоб все було спрямовано на інноваційних рішеннях. Для розбудови державного сектору економіки України не потрібне було додаткове бюджетне фінансування. Фактично були використані кошти, які раніше спрямовувалися на підтримання аналогових систем. Протягом першого року впровадження реформи в Україні було сформовано систему Е-урядування, яка спричинила перехід всіх державних органів і взаємодію з ними громадян на повний електронний документообіг.

Наступним кроком реформування стало відкриття через персональні електронні кабінети доступу всіх громадян із цифровим підписом до усіх публічних реєстрів та всіх державних органів. Це дозволило не тільки подавати документи в електронному вигляді з цифровим підписом, а й відстежувати етапи їх руху. Це, в свою чергу, призвело до скорочення термінів розгляду документів та зведення нанівець ролі людського чинника.

Також було чітко описано всі робочі процеси, в яких задіяні чиновники, прораховані всі витрати на виконання таких процесів, запропоновані рішення щодо оптимізації та автоматизації. Зокрема, стало можливим ухвалення рішень без участі людини штучним інтелектом на основі Big Data. 65% чиновників було скорочено, а згодом перекваліфіковано через відповідні адаптаційні програми.

На теперішній час 95% усіх взаємодій із державою не потребують фізичної участі людей, оскільки більшість процесів відбувається

автоматично. Також наразі оцифровано та автоматизовано процес отримання ліцензій та дозвільних документів, що зменшило прояви корупційних схем, створило всім рівні умови ведення бізнесу. В межах е-урядування діє також єдиний електронний реєстр прав власності на майно.

Вся взаємодія громадян із державними органами влади відбувається через електронний кабінет. Електронний кабінет містить особисту інформацію про доходи, витрати, стан банківських рахунків. Також через електронний кабінет з електронним підписом можна зробити запит у державні органи та одержати оперативну відповідь, сформулювати податкову декларацію, підписати контракти тощо. Голосування, опитування, підпис петицій, моніторинги, участь у референдумах також здійснюються через електронний кабінет.

Ще одним дієвим механізмом розбудови цифрової економіки України є запровадження електронного демографічного реєстру громадян. Також багато продуктів е-урядування стали частиною бізнесу приватних компаній. Держава залишила собі лише реєстри, реєстри та кадастри.

У Вінницькому районі діє затверджена Програма цифрового розвитку на період 2021 - 2023 р.р. Даною Програмою визначено основні засади реалізації державної політики у сфері цифрової трансформації на районному рівні. Програма розроблена з врахуванням вимог законодавства України.

Проаналізуємо стан та основні тенденції цифрової трансформації Вінницького району. До складу Вінницького району входить 56 населених пунктів, у т.ч. 2 селища міського типу, а загальна площа території району становить 0,91 тис. км² (3,4% від площі Вінницької області). За даними органів місцевого самоврядування у Вінницькому районі станом на 1 січня 2023 р. чисельність наявного населення становить 98835 чол.

У Вінницькому районі функціонують 16 сільських рад, 1 селищна рада, 5 об'єднаних територіальних громад.

1. Економічний розвиток. Станом на 01.01.2023 р. у Вінницькому районі функціонувало 4143 діючих суб'єктів малого і середнього

підприємництва. В економіці Вінницького району станом на 01.01.2023 р. було зайнято 2568 штатних працівників.

2. Виробнича спеціалізація району. Основні промислові підприємства Вінницького району відносяться до харчової промисловості.

3. Гуманітарна сфера:

- заклади освіти. На території Вінницького району функціонує 31 загальноосвітній заклад освіти; 33 дошкільні навчальні заклади; 1 ПТУ та 2 школи-інтернати (обласного підпорядкування);

- заклади охорони здоров'я районного рівня: 1 лікарня; 13 амбулаторій; 29 фельдшерських пунктів.

Згідно до прописаного маршруту пацієнтів у Вінницьку центральну районну клінічну лікарню транспортуються пацієнти для надання екстреної та невідкладної медичної допомоги.

У 2020 р. було придбано ліцензію на медичну інформаційну систему «Мед Ейр» на 83 робочих місця.

На території Вінницького району працює також 6 готелей. Туристичні об'єкти Вінницького району представлені 7 музеями та об'єктами культурної спадщини.

Так, у наведених нами умовах суттєво зростають вимоги до рівня цифровізації Вінницького району та розбудови його цифрової економіки взагалі з метою інтеграції як у регіональну, так і у державну та європейську спільноти.

Дослідимо стан цифровізації та динаміку цифрових трансформацій у Вінницькому районі. Розроблена та діюча Програма є основним документом в сфері цифрового розвитку Вінницького району. З метою досягнення визначених цілей в сфері розбудови цифрової економіки було створено відповідний Відділ цифрового розвитку, інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю в структурі Вінницької районної військової адміністрації.

У Вінницькому районі впроваджено систему електронного документообігу на принципово новому рівні, що ґрунтується на використанні технологій QR-кодування та штрих-кодування; можливостей спеціального комп'ютерного обладнання, використання електронного цифрового підпису на базі програмного забезпечення «Автоматизована система управління документами «ДОК ПРОФ 3», що являє собою систему електронного документообігу. Така система підключена до системи електронної взаємодії органів районної ради.

З метою переходу Вінницької районної військової адміністрації до безпаперового режиму роботи в районі є потреба у збільшенні існуючих автоматизованих робочих місць в системі електронного документообігу району шляхом збільшення кількості робочих місць (ліцензій).

Вінницька районна військова адміністрація має розроблений та функціонуючий офіційний веб-сайт, розділи якого містять всю необхідну, актуальну та повну інформацію щодо Вінницького району, діяльності його структурних підрозділів, відомості про бюджет, а також про надання адміністративних послуг. Також головна сторінка веб-сайту Вінницької районної військової адміністрації повідомляє відвідувачів сайту про актуальні та важливі новини району, а також має посилання на свою сторінку в соціальні мережі Facebook.

На території району створено Центри надання адміністративних послуг «Прозорий офіс», на базі яких реалізуються принципи отримання населенням Вінницького району широкого спектру інформації, одержання кваліфікованої консультації або необхідної послуги в одному місці в зручний час у сучасно обладнаному приміщенні з кваліфікованим і привітливим персоналом. За принципом «Прозорого офісу» в межах одного приміщення Центру надання адміністративних послуг також можна отримати послуги, які надаються різними владними органами та підрозділами органів місцевого самоврядування, причому ця процедура відбувається зручно, швидко, в одному місці, в чітко встановлений час, з відповідними комфортними

умовами заповнення документів, сплати за отримані послуги, одержання консультації з відповідних питань тощо.

Центри надання адміністративних послуг Вінницького району підключено до Єдиного державного реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців і громадських формувань, до Єдиного державного демографічного реєстру, а також до Єдиного державного реєстру транспортних засобів.

Робочі місця у Вінницькому районі забезпечені всією необхідною комп'ютерною технікою, проте більше 70% такої техніки є застарілою та такою, що вимагає оновлення або модернізації. Оновлення потребує також і програмне забезпечення. Саме тому термінового розгляду потребує розгляд питань, які стосуються придбання сучасних засобів цифровізації, зокрема, відповідного ліцензійного програмного забезпечення (в тому числі щодо забезпечення кібербезпеки).

Усі заклади загальноосвітньої та дошкільної освіти Вінницького району підключено до мережі високошвидкісної мережі Інтернет. Всі вчителі Вінницького району зареєстровані на платформі всеукраїнської школи онлайн. Також, у відповідності до аналізу використання е-журналів та е-щоденників 86% закладів загальної середньої освіти використовують дані цифрові сервіси.

На території Вінницького району 59% закладів охорони здоров'я підключено до мережі високошвидкісної Інтернет-мережі. В своїй діяльності При обслуговуванні мешканців району в закладах охорони здоров'я ведеться онлайн запис до лікарів, що, відповідно, спрощую механізм надання медичних послуг.

Лише на 67% заклади культури Вінницького району забезпечені доступом до мережі Інтернет. На базі існуючих бібліотек на перспективу планується формування сучасної мережі Хабів цифрової освіти для підтримки населення Вінницького району у вивченні навичок цифрової грамотності, зокрема, підвищення їхньої культури безпекового поведіння в

кіберпросторі. Наразі всі населені пункти Вінницького району забезпечені необхідним обладнанням щодо підключення до Інтернет мережі, а також суцільним покриттям мобільного зв'язку.

У Вінницькому районі проводиться робота щодо забезпечення вільного доступу його мешканців до високошвидкісної мережі Інтернет в громадських місцях і соціальних закладах району шляхом створення точок вільного доступу до мережі Інтернет Wi-Fi Free-зон. Наразі діяльність у цьому напрямку спрямована на прискорення темпів його.

Додаткової уваги вимагає розгляд питання щодо додаткової співпраці відповідних органів Вінницького району з основними провайдерами супутникового зв'язку в контексті розбудови інфраструктури цифрових послуг для покращення доступу мешканців району до мережі Інтернет, підвищення якості зонального покриття мобільного зв'язку, а також якості стаціонарного доступу до мережі Інтернет.

У межах реалізації даної Програми у Вінницькому районі продовжується діяльність, спрямована на системний розвиток е-урядування та е-демократії, у тому числі, запровадження та поширення найбільш онлайн-платформ «Дія. Цифрова освіта».

Особливої уваги вимагає питання щодо активізації співпраці з компаніями, які надають міжнародну технічну допомогу у контексті залучення інвестицій у сфері цифрового розвитку економіки України.

Отже, виходячи зі здійсненого дослідження стану цифровізації, а також аналізу відповідних кількісних та якісних показників можемо констатувати, що у Вінницькому районі здійснюється активна інтеграція до інформаційно-цифрового простору, у зв'язку з цим підвищується рівень використання інформаційно-цифрових технологій. Відповідно, у Вінницькому районі активізована робота в напрямку цифрової трансформації, що прямо впливає на безпосередні чинники економічного зростання Вінницького району взагалі та на ефективність забезпечення його соціально-економічної і політичної стабільності зокрема.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РОЗБУДОВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ

3.1. Формування та обґрунтування засад цільової програми розвитку цифровізації у Вінницькому районі

У зв'язку з визначеною необхідністю подальшого впровадження та реалізації заходів, спрямованих на формування відповідних умов для придбання ліцензійних програмних продуктів, створення комплексної системи кібербезпеки, підтримання реєстрів Вінницької районної військової адміністрації, поширення дії цифрової трансформації району, а також на удосконалення системи забезпечення районних органів влади вчасною, повною та достовірною інформацією для забезпечення ефективності та результативності процесів щодо розробки, прийняття та передачі управлінських рішень, а також сприяння соціально-економічному розвитку Вінницького району взагалі шляхом впровадження сучасних та перспективних інформаційно-цифрових технологій розвитку економіки в усі сфери життєдіяльності району постає гостра необхідність у розробці оновленої Програми.

Ми вважаємо, що основними проблемами у Вінницькому районі (що виходять із результатів проведеного дослідження), на розв'язання яких має бути спрямована Програма, є:

- недостатній рівень впровадження сучасних цифрових технологій у системі публічного управління та адміністрування Вінницького району;
- низький або недостатній рівень динаміки цифрових трансформацій окремих секторів розвитку Вінницького району;

- значна кількість застарілої комп'ютерної техніки в державних установах Вінницького району;
- недостатньо якісна мережа покриття мобільного зв'язку, інтернету на певних територіях Вінницького району;
- нестача кваліфікованих кадрів у контексті спроможності Вінницького району до його цифрової трансформації;
- недостатній рівень компетентності посадових осіб Вінницької районної військової адміністрації та мешканців району стосовно використання технологій е-урядування та е-демократії;
- низький рівень залучення мешканців Вінницького району до участі у процесах розбудови цифрової економіки;
- низький рівень цифрової грамотності мешканців району.

Метою зазначеної програми, на нашу думку, має стати забезпечення доступу мешканців Вінницького району до процесів розбудови цифрової економіки шляхом впровадження інноваційних підходів, механізмів, інструментів і технологій е-урядування, е-демократії, а також цифровізації.

На нашу думку, основними пріоритетними напрямками розбудови цифрової економіки у Вінницькому районі та заходами щодо їх практичного впровадження мають стати:

1. Цифрова трансформація органів публічного управління та адміністрування, що передбачає виконання таких завдань:

- подальший розвиток системи електронного документообігу; оновлення цифрових систем (закупівля комп'ютерного, серверного та іншого нового обладнання); придбання інформаційних продуктів; супроводження процесу ефективного та результативного функціонування інформаційно-цифрових систем;
- формування електронних архівів;
- популяризація інструментів е-демократії: електронних петицій, анкетувань, голосувань, звернень громадян, обговорення проєктів, громадського бюджету тощо;

- забезпечення доступності до цифрових послуг осіб з інвалідністю;
- підвищення рівня цифрової грамотності мешканців Вінницького району;

- стимулювання розвитку цифрової економіки Вінницького району.

2. Цифровізація публічних послуг передбачає виконання наступних завдань:

- розробка механізму надання публічних послуг в електронній формі (установлення обладнання для QR-валідації, використання мобільних цифрових валіз, зчитування коду ID-карток тощо);

- розвиток геолокаційної інформаційної системи з метою моніторингу території району.

3. Розбудова інфраструктури інформатизації територіальної громади повинна передбачати виконання таких завдань:

- осучаснення центру надання адміністративних послуг та розширення мережі точок доступу до надання публічних послуг;

- забезпечення цілодобового доступу до високошвидкісного інтернету а також підвищення якості мобільного зв'язку у всіх населених пунктах Вінницького району;

- облаштування вільних Wi-Fi-зон у загальнодоступних місцях, у тому числі у приміщеннях органів місцевого самоврядування тощо;

- установка та використання сучасних систем відеонагляду щодо фіксації правопорушень, оповіщення населення в разі тривоги, надзвичайних ситуацій тощо.

4. Підвищення рівня цифрової грамотності мешканців Вінницького району повинна передбачати, на нашу думку, виконання таких завдань:

- підвищення рівня кваліфікації працівників органів публічного управління, галузі освіти, культури з питань електронного урядування, електронної демократії, а також інформатизації та цифрового розвитку;

- поширення використання онлайн-платформи «Дія»;

- створення та подальший розвиток сучасної мережі хабів цифрової освіти на базі бібліотек Вінницького району;

- здійснення заходів щодо підвищення рівня цифрової грамотності громадян Вінницького району у контексті забезпечення їх безпеки в кіберпросторі.

5. Стимулювання механізмів розбудови цифрової економіки у Вінницькому районі має передбачати:

- постійну підтримку ІТ-сектору економіки, а також стартапів у районі;
- просування пропозицій суб'єктів господарювання Вінницького району на маркетплейсі цифрових продуктів;

- формування та подальший розвиток об'єктів інфраструктури щодо підтримки підприємництва у Вінницькому районі (коворкінг-центрів, бізнес-інкубаторів, центрів підтримки бізнесу, стартап-центрів тощо);

- створення центру підтримки розвитку бізнесу на базі центру надання адміністративних послуг.

Ми вважаємо, що успішна реалізація наведених заходів Програми сприятиме не лише соціально-економічному розвитку Вінницького району, а й буде здійснювати позитивний вплив на конкретні аспекти його розвитку.

Ми вважаємо, що процес моніторингу та оцінювання ефективності виконання запропонованої Програми повинен здійснюватися за такими напрямками:

- оцінка результативності реалізації завдань Програми;
- стан запровадження проєктів цифровізації Вінницького району;
- аналіз запланованих та фактичних обсягів, а також джерел фінансування Програми;

- визначення рівня виконання цифровізації на основі встановлених індикаторних значень та показників цифрової трансформації Вінницького району.

Отже, на нашу думку, практична реалізація наведених нами завдань і заходів в рамках виконання Програми шляхом запровадження цифрових

технологій повинна стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства у Вінницькому районі як одного з вагомих факторів розвитку е-демократії, підвищення рівня економічного зростання, якості життя як мешканців Вінницького району, так і населення України в цілому у відповідності до Концепції розвитку цифрової економіки.

3.2. Стратегічні напрямки розбудови цифровізації в Україні

Враховуючи проведені нами дослідження, відправною точкою щодо формування та подальшого впровадження державної політики у сфері розбудови цифрової економіки України, на нашу думку, є встановлення та обґрунтування стратегічних напрямків державного регулювання. Позитивним аспектом є те, що в Україні питання щодо регулювання механізмів розбудови цифрової економіки наразі є особливо актуальним.

Визначення стратегічних етапів державної політики щодо розбудови цифрової економіки України дозволяє нам визначити склад стратегічних пріоритетів державного регулювання, шляхи досягнення яких підпорядковані як основній меті, так і стратегічному розвитку подій, рис. 3.1.

Отже, ми вважаємо, що першочерговим завданням влади повинно стати якнайшвидше завершення першого стратегічного етапу розвитку сектору цифровізації економіки України – це повне покриття якісним інтернетом, а також сприяння населенню Вінницького району (у т. ч. інструментами споживчого кредитування) у придбанні комп'ютерної техніки, а також інших засобів доступу до використання інформаційних ресурсів.

Враховуючи, що зростання обсягів інформаційного продукту та частки інформаційних технологій у доданій вартості, інтеграція цифрових технологій у бізнес-процеси не відбудеться без достатнього фінансового та інтелектуально-кадрового забезпечення.

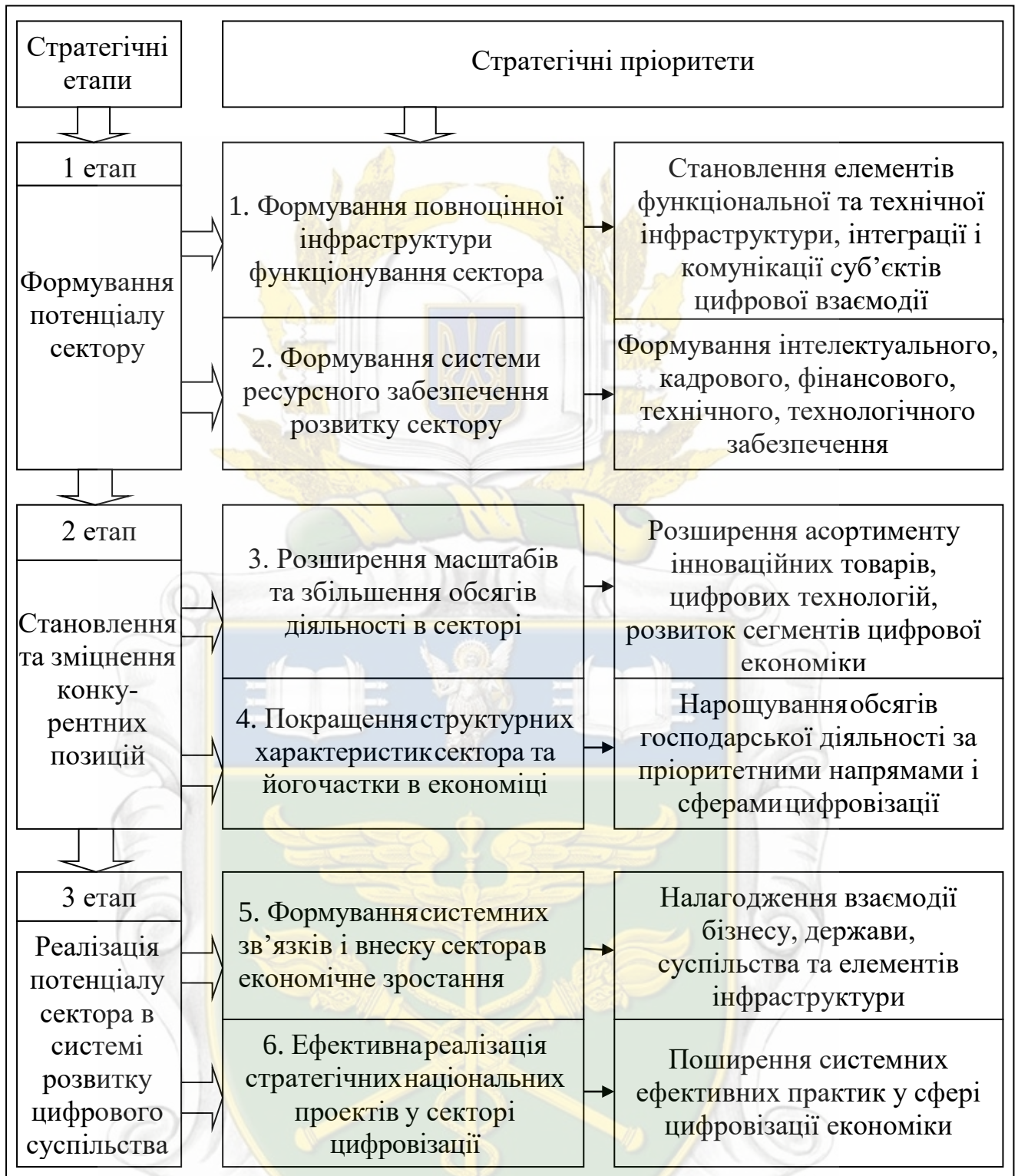

Рисунок 3.1 – Система стратегічних державних пріоритетів у контексті розбудови сектора цифрової економіки України

Враховуючи це, ми вважаємо, що в наступним стратегічним пріоритетом державного регулювання має стати формування ефективної

системи ресурсного забезпечення сфери функціонування і розвитку сектору цифрової економіки.

Насамперед, необхідно здійснювати професійну підготовку фахівців для сектору інформаційно-комунікаційних технологій, а також інституційних суб'єктів інфраструктури цифрової економіки (насамперед, е-урядування, е-комерції, е-бізнесу, а також суб'єктів, які забезпечують зв'язок і передачу даних) та підприємств усіх видів економічної діяльності, які готові розвивати цифрову компоненту бізнесу. Також потрібно обов'язково підвищувати рівень цифрової грамотності мешканців України.

Спрямування фінансових ресурсів у сферу розбудови цифрової економіки України дозволить мотивувати бізнес до впровадження та використання сучасних інформаційно-цифрових технологій, а споживачів товарів та послуг мотивувати до придбання та споживання тієї продукції, що має вищий рівень інформаційно-цифрових технологій в структурі їх доданої вартості та споживчої корисності.

Ми вважаємо, що в процесі реалізації державної політики в сфері розбудови цифрової економіки України необхідно запровадити комплекс фіскально-податкових інструментів за такими двома напрямками:

- покращення доступу до фінансових ресурсів для розвитку проєктів цифровізації бізнесу.

- покращення фінансової доступності необхідних або бажаних цифрових технологій, продуктів або послуг для споживачів. Такими інструментами, на нашу думку, може виступати споживче кредитування (шляхом впливу на комерційні банки для створення привабливих умов для споживачів кредиту шляхом зниження відсоткової ставки, збільшення термінів кредитування тощо), а також дієві інструменти податкового впливу, що знижують собівартість і, відповідно, ринкову ціну комп'ютерної або іншої техніки, яка надає споживачам доступ до цифрових технологій та програмного забезпечення.

Також ми вважаємо, що в межах державної політики в аналізованій сфері мають бути враховані: матеріально-технічне та техніко-технологічне забезпечення, інформаційно-аналітичні ресурси, нематеріальні активи, маркетингово-консалтинговий супровід, юридична база, ринково-інфраструктурні аспекти тощо.

Отже, реалізація стратегічних пріоритетів, які пов'язані з розвитком інфраструктури та формуванням ресурсного забезпечення розбудови цифрової економіки України, позитивно позначиться на становленні потенціалу цифрового сектору національної економіки, стане опорною точкою у контексті зростання обсягів діяльності, сприятиме розвитку більшого спектру видів економічної діяльності та багатьох сфер суспільного життя, забезпечить кращі можливостями щодо виконання функцій і завдань у системі національного господарства.

Отже, на другому стратегічному етапі державного регулювання розбудови сектору цифрової економіки потрібно перейти до реалізації стратегічного пріоритету в контексті розширення масштабів та нарощення обсягів господарської діяльності. На нашу думку, цьому сприятиме не лише збільшення номенклатури товарів або послуг з вмістом цифрових технологій у більшості з видів економічної діяльності, але й розширення асортименту сучасних технологій, що використовуються в економіці.

Також потрібно враховувати, що, оскільки сфера цифрових технологій розвивається дуже швидкими темпами і технології, які є актуальними в даний період, у найближчій перспективі можуть виявитися застарілими та неактуальними. Отже, саме тому необхідно працювати на випередження, досліджуючи та враховуючи сучасні тренди цифровізації.

Не менш важливим і перспективним напрямом розбудови цифрової економіки України та нарощування його місткості є використання штучного інтелекту. Розвиток цього сегменту цифровізації може відбуватися природнім шляхом, однак відповідні процеси можливо суттєво прискорити необхідні процеси можливо за участі державного регулювання, спрямованого

на підтримку освітніх програм щодо підготовки необхідних спеціалістів, формування сприятливого інвестиційного середовища для використання штучного інтелекту, а також розробку, фінансування та впровадження проєктів розвитку штучного інтелекту.

Наступним важливим стратегічним напрямком (механізмом) у сфері розбудови цифрової економіки України, на нашу думку, є розвиток інтернету речей, що полягає у підключенні до мережі Інтернет і переведенні на цифровий облік практично усіх фізичних речей і об'єктів, які надалі можна буде обліковувати та здійснювати купівлю, продаж, обмін, споживання в цифровому вигляді.

На нашу думку, до найбільш перспективних напрямків розбудови сектору цифрової економіки та розширення його місткості варто віднести віртуалізацію фізичних інфраструктурних цифрових систем та поступовий перехід до сервісних моделей. При цьому гарантується високий рівень кібербезпеки даних. Підґрунтям проєкту віртуалізації фізичних інфраструктурних цифрових систем та сервісних моделей є використання хмарних технологій та програмно визначеної архітекτονіки.

Ми вважаємо, що в межах державного регулювання розбудови цього сегменту цифрової економіки України потрібно зважати на розробку відповідних положень законодавства, які б регулювали відносини у сфері хмарних технологій, ініціювали та впроваджували пілотні проєкти щодо віртуалізації фізичних інфраструктурних цифрових систем, а також формували сервісні моделі у сфері публічного управління, формували низку стимулів для постачальників в Україну хмарних технологій.

На нашу думку, запровадження в Україні наведених стратегічних напрямків розбудови сектору цифрової економіки сприятиме утвердженню та зміцненню його конкурентних позицій.

Разом з цим, ми вважаємо, що необхідно розвивати такі тренди, які спрямовані на удосконалення структурних та якісних характеристик сектору

національного господарства, а також зростання його частки в українській економіці, рис. 3.2.

Рисунок 3.2 - Напрямки державної політики в контексті удосконалення якісних та структурних характеристик розбудови сектору цифрової економіки України

Ми вважаємо, що впровадження та реалізація вищенаведених заходів сприятимуть становленню і укріпленню конкурентних позицій сектору

цифрової економіки України і дозволить перейти до проходження наступного, третього стратегічного етапу державного регулювання, сутність якого полягає в реалізації економічного потенціалу сектору розбудови цифровізації економіки України в системі національного господарства та розвитку інформаційного суспільства.

Насамперед, варто зазначити, що це буде можливо лише у випадку досягнення такого стратегічного пріоритету державної політики в галузі цифровізації, як формування системних зв'язків і вагомого внеску цифрових трансформацій в економічне зростання. Такі зв'язки та внесок можливі у випадку, коли ініціатива буде проявлятися і зверху, і знизу від бізнесу, громадськості та держави.

Варто зазначити, що за умови реалізації наведених завдань і включення основних суб'єктів у єдину систему функціонування і розбудови сектору цифрової економіки будуть сформовані сприятливі умови щодо втілення в життя важливих національних проєктів у сфері соціальної та економічної розбудови. Ми вважаємо, що необхідно цим скористатися, досягнувши такого рівня стратегічного пріоритету державного регулювання в цифровій економіці, як ефективна реалізація стратегічних національних проєктів у секторі розбудови цифрової економіки.

На нашу думку, спеціалізація таких проєктів, повинна передбачати:

- цифровізацію об'єктів соціальної інфраструктури;
- розвиток е-урядування;
- створення Smart-city;
- створення електронної митниці;
- перехід на Індустрію-4,0;
- повномасштабну діджиталізацію;
- створення Hi-Tech кластерів;
- стимулювання міжкорпоративної електронної взаємодії, а також створення галузевих цифрових платформ.

Очевидно, що наведений нами перелік національних проєктів не є вичерпним і повинен розвиватися, видозмінюватися, оновлюватися, доповнюватися по мірі розбудови сектору цифрової економіки України, а також, враховуючи глобалізаційні тренди, особливості функціонування і стану використання економічного потенціалу розбудови певних економічних галузей або територій. Проте, ми вважаємо, що у будь-якому випадку стратегічним має бути спрямування державної політики на розбудову сектору цифровізації. З цією метою діяльність органів державного управління має бути спрямована на подолання всіх інституційних перешкод, формування належного нормативно-правового забезпечення, запровадження системи заходів щодо державного стимулювання цифровізації секторів економіки та бізнесу, початок до доведення до логічного завершення низки масштабних національних та локальних проєктів щодо формування та розвитку державно-приватного партнерства.

Таким чином, ми вважаємо, що запровадження наведених заходів сприятиме прискоренню інтеграції України до цифрового простору на стратегічних засадах. Відповідно, активізація відповідних процесів сприятиме залученню фінансування в межах Плану відновлення України для розбудови цифрової економіки України, а також підвищення цифрового потенціалу органів публічного управління, їх структурної модернізації і, як наслідок, підвищення їхньої стійкості в післявоєнний період.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі нами узагальнено підходи до розробки теоретично-методичних і практичних засад розбудови цифрової економіки в Україні. Отримані нами в результаті дослідження науково-теоретичні та практичні результати дозволяють нам зробити висновки та надати низку пропозицій.

Сучасні глобалізаційні процеси та стрімкий розвиток науково-технічного прогресу, що відбуваються здебільшого на основі цифрових технологій посилюють залежність конкурентоспроможності державного сектору економіки та якості життєдіяльності мешканців Вінницького району зокрема від рівня розбудови цифрової економіки України. Відповідно, цифрова економічна трансформація передбачає активне залучення та використання цифрових технологій, інноваційних мереж і платформ у традиційних і нових високотехнологічних галузях економіки, всіх сферах суспільного життя та публічному управлінні, розвиток електронного бізнесу, розширення частки онлайн відносин, а також електронних розрахунків.

В ході дослідження нами аргументовано, що розбудова цифрової економіки України взагалі та Вінницького району зокрема визначається наявністю інтелектуально-кадрового забезпечення, реальним станом цифровізації, сформованістю цифрової інфраструктури, наявністю сучасного програмного забезпечення, рівнем доступності населення до мереж передачі даних, а також готовністю громадян, бізнесу та владних структур до впровадження та використання цифрових технологій. Відповідно, наведені аспекти вимагають розробки дієвих механізмів розбудови цифрової економіки та державного регулювання.

Нами встановлено, що сучасний стан розбудови цифрової економіки у Вінницькому районі є недостатнім. Так, у контексті цифровізації бізнес-процесів у Вінницькому районі спостерігається досить низька інноваційно-

технологічна активність, відчутним є обмежений попит на цифрові послуги, дефіцит інноваційних цифрових продуктів, недостатня готовність до системної цифрової модернізації, відносна слабкість інфраструктури підтримання цифровізації, нестача ресурсного забезпечення цифрової трансформації, а також проблеми щодо управління бізнес-проєктами з цифровізації. Системні перешкоди розбудови в Україні цифрової економіки полягають у низькій цифровій грамотності та неготовності частини населення до комунікацій у сфері цифрової економіки, недостатньому матеріально-технічному забезпеченні, певному обмеженні практик взаємодії громадян з бізнесом в цифровій площині. Незважаючи на низку позитивних інституційних перетворень залишається не реалізованим в повній мірі е-урядування, не розроблені новітні цифрові площадки щодо взаємодії населення, бізнесу та адміністративних органів влади, не повними залишаються обсяги цифрової взаємодії держави та населення.

Все вищенаведене дозволяє нам визначити коло основних проблем у Вінницькому районі, які вимагають вирішення, а саме:

- недостатній рівень функціонування та розбудови окремих сегментів цифрової системи (баз даних, реєстрів, кібербезпека тощо) та ресурсів (обробка даних, локальні цифрові мережі тощо);
- недостатньо розвинута інфраструктура цифровізації, відсутність мотивації ІТ-бізнесу щодо формування такої інфраструктури у Вінницькому районі;
- недосконала система захисту персональних даних, які містяться у документах, що супроводжують процеси надання послуг в електронному вигляді;
- недостатній рівень гарантування цифрової безпеки інформаційно-комунікаційних систем, які використовуються органами публічного управління району;

- значна кількість застарілої комп'ютерної техніки у Вінницькій районній військовій адміністрації, її структурних підрозділах та інших інфраструктурних об'єктах району;

- низький рівень цифрової грамотності населення Вінницького району, державних службовців, посадових осіб Вінницької районної військової адміністрації та її структурних підрозділів;

- недостатній рівень цифрової компетентності держслужбовців і посадових осіб Вінницької районної військової адміністрації, представників громадських об'єднань району, а також мешканців району щодо використання сучасних технологій е-урядування та е-демократії;

- низький рівень залучення міжнародних інвестицій у розбудову цифровізації Вінницького району;

- недостатня необізнаність мешканців та суб'єктів господарювання району стосовно послуг, що надаються за допомогою цифрових інформаційно-комунікаційних технологій;

- недостатній рівень забезпечення інформаційно-цифрової безпеки у ході використання цифрових інформаційно-комунікаційних технологій;

- неповне покриття мережею мобільного зв'язку, а саме LTE, в деяких населених пунктах Вінницького району, а також на міжнародних і національних автошляхах.

Отже, при плануванні і реалізації державної політики щодо розбудови цифрової економіки важливо враховувати необхідність проходження таких стратегічних етапів:

- формування потенціалу в контексті розбудови цифрової економіки в Україні (при цьому стратегічними пріоритетами має бути становлення повноцінної інфраструктури, а також формування системи ресурсного забезпечення розбудови цифрового сектору економіки);

- укріплення конкурентних позицій сектору цифрової економіки (основними пріоритетами повинно бути розширення масштабів і збільшення обсягів діяльності, удосконалення структурних і якісних характеристик

сектору та його частки в економіці);

- реалізація потенціалу сектора цифровізації в системі розвитку інформаційного суспільства та національного господарства (основними стратегічними пріоритетами повинно стати формування системних зв'язків і внеску цифровізації в економічне зростання, а також ефективне впровадження стратегічних національних цифрових проєктів). При цьому доцільно зазначити, що реалізація пропонованих нами стратегічних пріоритетів передбачає активну безпосередню участь і взаємодію суб'єктів цифровізації, а саме: держави, бізнесу, громадянського суспільства, а також інституцій інфраструктури цифрової економіки.

В кваліфікаційній роботі нами доведено, що одним із основних недоліків механізму розбудови цифровізації у Вінницькому районі є недосконалість існуючої програми її розвитку. З метою ліквідації такого недоліку у роботі нами запропоновано оновити Програму цифровізації Вінницького району, у зв'язку з цим ми розробили відповідні положення, що стосуються Програми, зазначили напрямки та інструменти такого оновлення.

У контексті забезпечення ефективного механізму розбудови цифрової економіки в Україні ми пропонуємо реалізувати такі заходи:

- зменшити регуляторний та адміністративний тиск з боку держави на бізнес, запровадити нові інструменти підтримання бізнесу за рахунок впровадження системи дієвих інструментів щодо регулювання доступу до цифрового ринку на основі ризик-орієнтованого підходу, інтеграції, а також цифровізації інструментів;

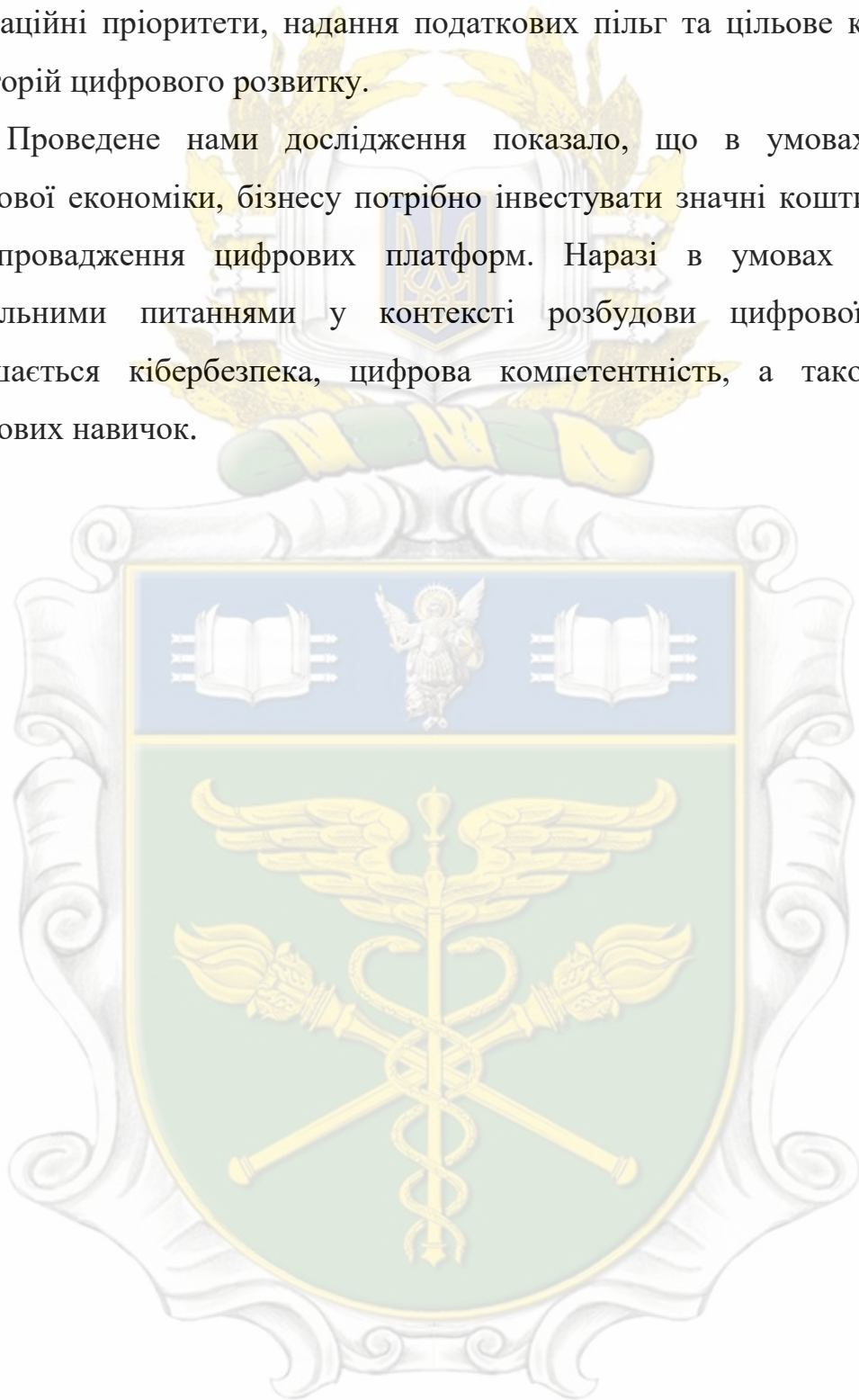
- розширити доступ бізнес-структурам до ринків збуту продукції з високою доданою вартістю, у тому числі, забезпечити повний безперешкодний доступ до ринків G7 та Європейського Союзу за рахунок забезпечення переходу до інноваційного типу економіки з використанням цифрових технологій, зокрема, шляхом:

- формування інноваційних пріоритетів щодо забезпечення переходу до цифрової економіки;

- формування належних умов для експорту продукції та розвитку цифрових технологій;

- розробку системи сприяння розбудові цифрової економіки через інноваційні пріоритети, надання податкових пільг та цільове кредитування територій цифрового розвитку.

Проведене нами дослідження показало, що в умовах розбудови цифрової економіки, бізнесу потрібно інвестувати значні кошти у розробку та впровадження цифрових платформ. Наразі в умовах цифровізації актуальними питаннями у контексті розбудови цифрової економіки залишається кібербезпека, цифрова компетентність, а також розвиток цифрових навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріїв Н. М. Виклики для економічної безпеки держави в умовах формування цифрової економіки. *Інфраструктура ринку*. 2022. № Вип. 64. С. 10–15. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/64_2022/4.pdf.
2. Андрющенко І. Є., Григоренко Н. В. Управління фінансами промислових підприємств в умовах цифрової економіки. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 60. С. 48–52. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/60_2021/11.pdf.
3. Бахтіаров С. В. Інструменти публічного управління в умовах формування цифрової економіки. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2023. № 35. С. 19–22. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/35-2023/3.pdf>.
4. Башлай С., Яремко І. Цифровізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2237/2160>.
5. Борзенко О., Глазова А. Теоретичні підходи до дослідження процесів цифровізації світової економіки. *Журнал європейської економіки*. 2022. № 3. С. 315–331.
6. Бочко О., Малецька О., Дранус Л. Парадигма конкурентоспроможності держави в умовах цифрової економіки. *Аграрна економіка*. 2022. Т.15, № 1-2. С. 9–17. URL: http://agrarianeconomy.lnau.edu.ua/images/docs/ae_2022_15_1-2/AE-15_1_2_2.pdf.
7. Вдовиченко Л. Діджиталізація регуляторної діяльності в Україні у повоєнний період. *Економічні горизонти*. 2023. № 2(24). С. 21–29. URL: <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/281165/275456>.
8. Величко К., Цибульська Е. Трансформація бізнес-моделей компаній: сучасні виклики та перспективи у цифровій економіці. *Економіка та*

суспільство. 2023. № 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2555/2474>.

9. Вербівська Л. Сутність та особливості розвитку цифрового бізнесу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4. С. 17–25. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262349/258816>.

10. Вербівська Л. Теоретико-методологічні положення функціонування і розвитку системи електронного бізнесу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 3. С. 54–63. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/252794>.

11. Вербівська Л. В., Заїчко І. В., Тимченко Н. М. Управління інвестиційно-інноваційними ресурсами підприємств у реаліях цифрової економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 2. С. 67–73. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2022/12.pdf.

12. Водянка Л. Д., Харовська А. В. Вплив цифрової економіки на тенденції сучасного ринку праці. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/82.pdf.

13. Глазова А. Б. Дивергентність концепції цифровізації в Україні та світі. *Фінанси України*. 2021. № 10. С. 35–40.

14. Горбаньова В. Концептуальні положення формування стратегії сталого розвитку підприємств в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2273/2196>.

15. Дашко І. М. Нові технології роботи з персоналом в епоху цифровізації економіки. С. 35–42. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/466>.

16. Джафарова Е., Карпенко М. Особливості та проблеми впровадження індустрії 4.0 в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/764/733>.

17. Дзюкевич К. Дискурс розвитку цифрового ринку ЄС. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2536/2455>.
18. Жукова Ю. Розвиток цифрової економіки на основі платформізації. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1532/1473>.
19. Заворотний О. І. Механізми розбудови цифрової економіки України. *Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих*: XII Всеукраїнська студентська науково-практична конференція: збірник наукових праць, 2023 рік. Вінниця, 2023.
20. Заворотний О. І. Механізми розбудови цифрової економіки України. *Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології*: X Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція: збірник наукових праць, 2023 рік. Вінниця, 2023. Частина 2. С. 137 - 142.
21. Збрицька Т., Сорока О. Управління персоналом в епоху цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/687/660>.
22. Канцур І. Г., Кононова О. Є., Хмарська І. А. Управління персоналом в умовах цифрової економіки. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 103–108. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2022/19.pdf.
23. Корсун В. Глобальне інформаційне суспільство в умовах цифрової трансформації. *Аспекти публічного управління*. 2022. № 6. С. 70–79.
24. Котелевець Д. Системний підхід до пізнання сутності державного регулювання інфраструктури цифрової економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4. С. 35–42. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262435/258867>.
25. Котелевець Д. Тенденції кадрового забезпечення підприємств України в умовах цифрової економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 2. С. 20–30. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/271160/266685>.

26. Кравченко І. Перспективи впровадження інструментів цифрової економіки в систему статистичного аналізу, бухгалтерського обліку та аудиту. *Облік і фінанси*. 2022. № 3(97). С. 12–20. URL: <https://afj.org.ua/pdf/921-perspektivi-vprovadzhennya-instrumentiv-cifrovoi-ekonomiki-v-sistemu-statistichnogo-analizu-buhgalterskogo-obliku-ta-audit.pdf>.
27. Кравчук Ю. Г., Войтко С. В. Формування і реалізація стратегій розвитку індустрії 4.0 у міжнародному контексті. *Економіка та держава*. 2021. № 12. С. 48–53. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2021/10.pdf.
28. Красностанова Н., Якименко Т. Вплив цифровізації на сталий розвиток організації. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2243/2166>.
29. Краус К. М., Краус Н. М., Манжура О. В. Blockchain як новітній фінансовий інститут: процеси, стратегії, технології та практика застосування в умовах цифровізації економіки. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/76.pdf.
30. Кузьміна О. М., Яремко С. А. Управління корпоративними бізнес-процесами в умовах цифрової економіки. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 23. С. 144–148. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/511/497>.
31. Маслов А. О., Жуковська К. Ю. Онтологічні основи, зміст, можливості та загрози цифрової економіки. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/19.pdf.
32. Нейман В. Цифровізація - крок до індустрії 4.0. *Економіст*. 2021. № 12. С. 59–60.
33. Нейман В., Стріха А. Розвиток цифрової економіки в Україні. *Економіст*. 2021. № 12. С. 62–63.
34. Нейман В., Щербак Д. Можливості розвитку малого та середнього бізнесу в умовах цифровізації економіки. *Економіст*. 2021. № 12. С. 63–64.

35. Ноджак Л., Паращич М. Розвиток 4.0 індустрії в Україні: проблеми, перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1935/1863>.
36. Орлова Н. Г., Коломієць В. С., Лопатецька А. О. Вплив цифрової економіки на трудові відносини в XXI столітті. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 313–315. URL: http://lsej.org.ua/5_2022/72.pdf.
37. Панкратова О. Цифровізація як сучасний тренд розвитку менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/927/889>.
38. Панкратова О. М. Особливості сучасної системи управління розвитком підприємства в умовах цифрової економіки. *Інфраструктура ринку*. 2022. № Вип. 69. С. 104–107. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/69_2022/20.pdf.
39. Панченко М. Цифрова трансформація як напрям післявоєнного відновлення та реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2452/2371>.
40. Пустовгар С. Тенденції розвитку підприємництва в Україні в умовах індустрії 4.0. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1351/1305>.
41. П'ятницька Г. Стартапи як драйвери розвитку торгівлі. *Вісник КНТЕУ*. 2022. № 5. С. 56–73.
42. Самойлович А. Організаційно-економічне забезпечення надання цифрових послуг: європейський досвід. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 4. С. 79–86. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/277011/271826>.
43. Седікова І., Седіков Д. Нові парадигми менеджменту в умовах цифрової економіки. *Економіка харчової промисловості*. 2022. Т. 14, № 3. С. 37–43. URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/2360/2555>.

44. Селезньова Г., Чумак Г. Вплив розвитку цифрової економіки на конкурентне середовище вітчизняних підприємств. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 25. С. 69–74. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/544/530>.

45. Сивицька І., Синиченко А. Управління організаційними змінами в процесі впровадження інформаційних технологій в умовах цифровізації економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 3. С. 46–53. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/252789>.

46. Скрипник С. В., Обіход С. В., Вербівська Л. В. Зайнятість в умовах цифрової економіки. *Економіка та держава*. 2021. № 12. С. 4–9. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2021/3.pdf.

47. Смоляр Л. Г., Іляш О. І., Трофименко О. О. Трансформаційні ефекти цифровізації у забезпеченні розвитку промислового виробництва в умовах індустрії 4.0. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 21. С. 24–30. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/464/451>.

48. Ткаченко І. П., Штець Т. Ф. Інституціональне забезпечення державного регулювання розвитку сектору цифрової економіки: необхідність та напрями вдосконалення. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 59. С. 23–28. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/59_2021/6.pdf.

49. Ткаченко С. Перспективи розвитку цифрової економіки у глобальному просторі. *Економічні горизонти*. 2023. № 2(24). С. 101–109. URL: <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/281234/275465>.

50. Чіков І. Цифрова трансформація економіки: сутність, проблеми, особливості. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 25. С. 97–102. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/549/535>.

51. Шлайфер М., Тодощук А. Діджиталізація економіки України в умовах євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1905/1833>.

52. Якушко І. Податкові інструменти цифровізації національної економіки: зміст та особливості використання. *Облік і фінанси*. 2022. №

4(98). С. 51–55. URL: <https://afj.org.ua/pdf/948-podatkovyi-instrumenti-cifrovizacii-nacionalnoi-ekonomiki-zmist-ta-osoblivosti-vikoristannya.pdf>.

53. Якушко І. Сутність та особливості цифрової трансформації. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4. С. 75–82. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262608/259013>.

54. Якушко І. В. Рейтинговий аналіз розвитку цифрової економіки в Україні. *Проблеми економіки*. 2022. № 4. С. 87–93. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-4_0-pages-87_93.pdf.

55. Яненко І. Г. Чинники і шляхи розвитку цифровізації в Україні. *Економіка України*. 2022. № 3. С. 4–22.

